

Četvrtak, 4. oktobar 2007.

Svedok Zoran Stijović

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 14.53 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

Predmet broj IT-04-84-T, Tužilaštvo protiv Ramusha Haradinaja i ostalih.

SUDIJA ORIE: Hvala vam gospodine. Pre nego što pozovem Tužilaštvo da uvede svog narednog svedoka, Pretresno veće bi želelo da objasni stranama da se Pretresno veće trudi da, što je moguće više i bolje, dâ stranama smernice u pogledu toga šta je prihvatljivo u izjavi 92 ter, a šta nije. Mi smo počeli da pregledamo sve anekse, ali to nismo uspeli da okončamo i to iz razloga što smo imali dosta drugih hitnih stvari da obavimo kako juče, tako i danas. No, trenutno je situacija sledeća. Obaveštavamo Tužilaštvo, a pri tom mislim na izjavu 92 ter za narednog svedoka, posebno, a koliko shvatam, nisu tražene nikakve zaštitne mere za tog svedoka, dakle, izjava gospodina Stijovića, to su paragrafi 21, 39, 40, prvih 5 redova, zatim 59, poslednjih 6 redova i, sada bih se vratio na 11. do zaključno sa 16. paragrafom, te paragraf 17. i paragraf 26. ne mogu se uvesti u spis na osnovu Pravila 92 ter. Druga kategorija za koju Pretresno veće smatra da za sada nema potrebe da se odbije njihovo uvrštenje u spis, ali za koje obaveštava Tužilaštvo da su izvori tih materijala takvi da, ako želite da te materijale koristite tokom izvođenja dokaza, da ćete onda morati dobiti dodatne pojedinosti, a prilika za to je dolazak svedoka. Radi se o paragrafima 20, 23, 24, zatim prvih 9 redova 25. paragrafa, 27, 32, odnosno prvih 9 redova paragrafa 32, zatim 36, prvih 6 redova paragrafa 37, zatim prvih 15 redova paragrafa 41, zatim redovi od 9 do 11 paragrafa 50, zatim paragraf 54 i prva 4 reda paragrafa 58. U ovim paragrafima često se poziva na anekse. Zato Pretresno veće kaže da bi bilo potrebno da se o tim pitanjima dodatno ispita svedok, zato što usvajanje ovih paragrafa zavisi od toga da li će se aneksi naposljetku uvesti ili neće. Dakle, u nekim trenucima svedok, uglavnom, prenosi ono što je već sadržano u priloženim dokumentima. Dakle, sve će zavisiti od toga u kojoj meri vi to budete sa svedokom detaljno obradili tokom pretresa. Pretresno veće nastavlja svoj rad na ovoj izjavi, objektivno se ne može očekivati da će iskaz ovog svedoka biti završen. Stoga ćemo mi, najverovatnije, uspeti sutra i tokom vikenda, da napravimo smernice koje će biti detaljnije i na raspolaganju stranama u ponedeljak. Mislim da bi trebalo da počnemo sa svedokom. Ima li ikakvih proceduralnih pitanja za sada?

TUŽILAC RE: Želeo bih da pojasnite, molim vas, kakva je vaša odluka u pogledu paragrafa 20. On počinje na stranici 11, engleske verzije i nastavlja se sve do stranice 17. On ima nekoliko podparagrafa, od A do T.

SUDIJA ORIE: Odbrana se ne protivi usvajanju nekih od priloženih dokumenata, sadržanih u aneksima, ali samo u ograničene svrhe, u precizno određene svrhe, bez obzira na njihovu autentičnost.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: No, trebalo je o tome da porazgovaramo i ranije. Zapravo se radi prvenstveno o tome da neka pitanja treba detaljnije da se razmotre sa svedokom. Dakle, ta smernica se tiče, pre svega, 1. paragrafa gde svedok uvodi sopstvene izvore podataka i za koje je Odbrana potvrdila da predstavljaju, zapravo, informacije koje su prekopirane iz nekih drugih izvora, a ne lična saznanja svedoka. Dakle, treba obratiti veliku pažnju izvorima tih materijala. A što se tiče ostatka toga, tu nalazimo dugačak spisak događaja koji su opisani unutar i van predmetnog perioda i Odbrana se ne protivi uvrštenju tih priloga, iako smatra da to može da se učini samo u ograničene svrhe. Naravno, i relevantnost ovih materijala je ograničena. Imate li još nešto, gospodine Re?

TUŽILAC RE: Ne, ali ako biste mi dozvolili da ovu vašu odluku podvučem raznim bojama, kako bih se bolje snašao.

SUDIJA ORIE: A koliko vam vremena za to treba?

TUŽILAC RE: Svega par minuta.

SUDIJA ORIE: A, bi li poslužiteljica mogla već da uvede svedoka? To ionako traje par minuta, zar ne. Molim poslužiteljicu da ode po svedoka.

(svedok je pristupio Sudu)

TUŽILAC RE: Da li radi o prvih 9 redova paragrafa 25. ili 27. i šta tačno treba uraditi?

SUDIJA ORIE: Radi se o paragrafu 27. u celosti, prvih 9 redova paragrafa 25. i prvih 9 redova paragrafa 32. Gospodine Stijoviću dobar dan. Izvinjavam se što vam nisam ukazao dužnu pažnju dok ste ulazili u sudnicu. U skladu sa Pravilnikom o postupku i dokazima, pre nego što počnete da svedočite, treba da položite svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine. Poslužitelj vam sad daje tekst svečane izjave i ja ću vas zamoliti da je pročitate.

SVEDOK STIJOVIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ORIE: Hvala vam gospodine Stijoviću. Možete sestati.

svedok: Zoran Stijović

SUDIJA ORIE: Gospodine Stijoviću, prvo će vas ispitivati gospodin Re, zastupnik Tužilaštva. No, treba mu još par trenutaka da napravi neke beleške. Vi ste Zoran Stijović, rođeni ste 13. novembra 1962. godine? Nismo čuli odgovor na prvo pitanje, no pretpostavljam da je on potvrđan.

SVEDOK STIJOVIĆ: Tako je. Da.

SUDIJA ORIE: Rođeni ste u Podgorici, u Crnoj Gori. Je li tako?

SVEDOK STIJOVIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Izvolite gospodine Re.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC RE

TUŽILAC RE – PITANJE: Gospodine Stijoviću, pokazaću vam jednu izjavu od 26. septembra iz 2007. godine. Želeo bih da vam dam odštampan primerak te izjave, a to je dokument broj 2066 sa spiska po Pravilu 65 ter. Moliću da se ova izjava u celosti pokaže svedoku.

SUDIJA ORIE: Koliko vidim nema prigovora od strane Odbrane. Molim sekretara da odredi broj dokaznog predmeta.

sekretar: Časni Sude, to će biti P931.

SUDIJA ORIE: Za sada Pretresno veće ne donosi odluku o uvrštenju ove izjave.

TUŽILAC RE – PITANJE: Gospodine, imam nekoliko pitanja u vezi sa ovom izjavom. Kao prvo, recite nam da li je to vaša izjava, izjava sastavljena od 37 stranica na srpskom jeziku, koja se nalazi sada pred vama?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Drugo, ako bismo vam sada i ovde, bilo sudije, bilo Odbrana, bilo ja, postavili pitanja u vezi sa sadržajem vaše izjave, da li biste dali iste odgovore?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE: Primam na znanje da je izjava dobila oznaku i da bi ta izjava mogla biti uvrštena u spis, naravno, uz rezerve koje su nam svima poznate.

SUDIJA ORIE: U redu. Samo jedno pitanje. Vi ste govorili o izjavi od 26. septembra, ako se ne varam, a vidim da je izjava svedoka u originalu od 27.

TUŽILAC RE: Da. Moguće da je sve to potpisano 27. Ja sam pogrešio.

TUŽILAC RE – PITANJE: Možete li okrenuti poslednju stranicu, moliću vas.

SUDIJA ORIE: Dobro. Nema veze, bitno da je to sada ušlo u zapisnik. Možete nastaviti.

TUŽILAC RE: Ja sam svedoku dao primerke 35 od 75 aneksa, na srpskom ili albanskom jeziku, a koje imam nameru da mu predočim tokom njegovog iskaza.

TUŽILAC RE – PITANJE: Gospodine Stijoviću, pre nego što ste ušli u sudnicu, Pretresno veće je donelo odluku o nekim delovima vaše izjave koji neće moći biti uvršteni u spis. Stoga, vas moram sada ispitati upravo o tim delovima izjave. Ja ću vam nešto kasnije dati, tokom jedne od pauza, primerak te izjave, gde će ti delovi izjave biti posebno označeni. Da li ste me razumeli?
SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Sećate li se da ste izjavili, a to je pod brojem 2, paragraf 2 vaše izjave, da ste vi radili u srpskoj Državnoj bezbednosti, da ste bili šef analitičkog odeljenja u Prištini/Prishtinë od 1995. pa nadalje? Recite nam kakav je to bio položaj, hijerarhijski gledajući?
SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Hijerarhijski gledano, to je bio vrlo značajan položaj, s obzirom da su mi interni podaci, kojima Služba državne bezbednosti raspolaže, moji profesionalni angažman i profesionalni položaj, pružali mogućnost da vrlo detaljno pratim razvoj događaja na Kosovu i Metohiji i aktivnosti terorističke organizacije Oslobođilačke vojske Kosovo. U hijerarhijskom smislu analitika je posebna organizaciona jedinica u koju se slivaju sve informacije i podaci koje Služba državne bezbednosti dobija kroz svoju delatnost.

TUŽILAC RE – PITANJE: Možete li nam reći koji ste vi bili po redu u toj hijerarhiji? Jeste li vi bili prvi čovek, drugi, treći, peti?
SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Četvrti, peti.

TUŽILAC RE – PITANJE: Recite nam koji je bio vaš nivo u bezbednosnom smislu? Koliko je to bilo visoko?
SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Pa, ja sam pokušao da ukažem, znači, Služba državne bezbednosti Srbije svoje delovanje organizuje po principu teritorijalno-linijskog rada. U tom organizacionom delu, analitika je posebna organizaciona jedinica koja sažima podatke svih ostalih operativnih jedinica. Znači, sve ono što se po teritorijalnom, linijskom radu radi u Službi državne bezbednosti dolazi u analitiku. Ona je, znači, jedino mesto u Službi državne bezbednosti, gde se nalaze svi podaci vezani sa delatnost državne bezbednosti.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li se iz toga može zaključiti da ste vi imali uvid u sve što je dolazilo u vašu kancelariju, ili je, pak, bilo nekih stvari koje su bile i za vas tajna?
SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno sam uveren da je sve ono što je dolazilo u analitiku bilo u domenu mog interesovanja i mog viđenja. Možda je bilo određenih operativnih stvari koje su se, u određenom momentu, zadržavale na operativnom nivou, ali su kasnije, sa protokom vremena, ponovo dolazile, nakon realizacije operativnog posla, u analitiku.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ako dozvoljavate, radi jasnoće, želeo bih da se svedoku postave pitanja o tome šta su operativna pitanja, a šta je operativni nivo, kako bismo znali o čemu se tačno radi.

TUŽILAC RE – PITANJE: Gospodine svedoče, jeste li čuli pitanje koje je postavio gospodin Guy-Smith. Možete li to, molim vas, objasniti sudijama?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, operativna situacija je konkretna situacija kojom Služba državne bezbednosti realizuje određeni konkretan cilj. U ovom slučaju, to može biti, s obzirom da govorimo o Oslobođilačkoj vojsci Kosova, lišavanje slobode i presecanje određene neprijateljske delatnosti koju je ta organizacija, u određenom konkretnom događaju, izvodila.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ono što me je zanimalo i što sam hteo da čujem od vas, kada sam vam postavio pitanje o tome da li su postojala ikakva bezbednosna ograničenja koja su se vas ticala, a u pogledu uvida u informacije, kao visokog službenika te službe, moliću vas da nam, zapravo kažete, gde ste vi nalazili u toj hijerarhiji, recimo, u pogledu uvida u poverljive informacije?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: U najužem rukovodstvu. Znači, u najužem krugu ljudi koji je raspolagao informacijama. Znači, analitika je čak raspolagala širim fondom saznanja nego operativne linije rada, operativni rukovodioci.

TUŽILAC RE – PITANJE: Koliki je bio vaš uvid u informacije, u poređenju, na primer, sa stepenom informacija kojima su raspolagali ministar, predsednik Republike?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: U konkretnom slučaju, što se tiče Službe državne bezbednosti na Kosovu i Metohiji, na osnovu informacija Službe državne bezbednosti sa Kosova i Metohije, jednom linijom, znači linijom Državne bezbednosti informisano je rukovodstvo. U ovom slučaju predsednik Republike, ministar unutrašnjih poslova. Mi smo radili eksterno informisanje najužeg državnog rukovodstva, u skladu sa procedurom.

TUŽILAC RE – PITANJE: Kakvo je bilo bročano stanje, koliko je ljudi imala Služba državne bezbednosti na Kosovu tokom 1998. godine, otprilike?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ja sada ne znam da li mogu konkretno da kažem, imajući u vidu ograničenja vezana za organizaciju i metodologiju rada Službe, ali mogu reći da bročano, bročani sastav aktivnog sastava, znači radnika Službe državne bezbednosti je bio preko 300.

TUŽILAC RE – PITANJE: Dakle, to su radnici, operativci vaše Službe?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o operativnim radnicima Službe državne bezbednosti, ljudima koji su se bavili drugim poslovima, znači analitičarima, ljudima koji su se bavili primenom i eksploatacijom tehnike i ne bih dalje ulazio, oko izvršavanja određenih aktivnosti koje Služba izvodi. Znači, aktivni radnici Državne bezbednosti.

TUŽILAC RE – PITANJE: A šta nam možete reći o ljudima koji su dostavljali informacije Službi Državne bezbednosti širom Kosova 1998. godine, koliko je njih tu moglo biti?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Pa, isto mislim da sam ograničen sa odgovorom na ovo direktno pitanje, ali mogu okvirno da kažem, imajući u vidu da saznanja do kojih smo mi došli tokom 1998. godine na Kosovu i Metohiji, znači paralelna Služba državne bezbednosti koju je organizovalo Ministarstvo na Kosovu je identifikovalo preko 200 izvora ili insajdera u strukturama u kojima su se kretali i delovali albanski ekstremisti. Znači, to je bilo više stotina ljudi na Kosovu i Metohiji koji su se prijavljivali u svojstvu živih izvora.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, moram vas prekinuti na trenutak. Moliću i vas i Odbranu da pogledate stranicu 9, redovi 3, 4 i 5, gde u zapisnik nije ušlo ono što je svedok rekao. Ja mogu

pretpostaviti da je pitanje koje je nakon toga usledilo, dovoljno da zaključimo to pitanje, no možda bi bilo bolje, ipak, da sada pitam strane da li žele da se to pitanje ponovi ili smatraju da je to dovoljno, pre nego što nastavimo.

ADVOKAT EMMERSON: Koliko sam ja shvatio, odgovori koji prethode onom delu koji nedostaje je da je svedok izjavio da su sve informacije u neko doba morale proći kroz analitiku. Drugim rečima, da su informacije išle sa operativnog nivoa naviše i da su u neko doba morale, jednostavno doći do Odeljenja za analitiku. I tako sam ja shvatio njegov iskaz, a ako grešim, onda naravno on može sada to da ispravi.

ADVOKAT GUY-SMITH: I ja sam tako shvatio. Možda bi on mogao da potvrdi da je to upravo ono što je rekao.

SUDIJA ORIE: Gospodine Stijoviću, vi to možda niste ni primetili. Jedan manji deo vašeg odgovora zapisničar nije uspeo da zabeleži. Gospodin Emmerson je upravo objasnio kako je on shvatio ono što ste vi izjavili. Da li se slažete sa ovim što je on upravo rekao? Ali, nemojte klimati glavom, već glasno recite, jer se klimanje ne može uneti u zapisnik.

SVEDOK STIJOVIĆ: Apsolutno, da.

SUDIJA ORIE: Onda nije neophodno da svedok ponavlja ove odgovore. Možete nastaviti, gospodine Re.

ADVOKAT GUY-SMITH: Kada je reč o odgovoru koji je svedok dao pre toga, on je rekao da je donekle ograničen u svom odgovoru na to pitanje, a nije sasvim jasno da li je on dobio neka uputstva u vezi sa tim ili on ne može da se seti ili nema dovoljno podataka. Ne znam šta je tačno pod tim podrazumevao, pa bi možda gospodin Re mogao da se raspita u vezi sa tim, kako bismo bili bolje upućeni.

TUŽILAC RE: Mogu to da učinim.

SUDIJA ORIE: Ukoliko je gospodin Re zadovoljan odgovorom svedoka, mada je on sada rekao da može da postavi to pitanje. Međutim, sledeći put, ukoliko je gospodin Re zadovoljan odgovorom koji je dobio, jedino ukoliko nepotpunost odgovora u potpunosti onemogućava praćenje iskaza, onda Odbrana može da traži razjašnjenje, u protivnom je to suvišno i može to da uradi tokom unakrsnog ispitivanja.

ADVOKAT GUY-SMITH: Jasno mi je to. Međutim, ovaj je odgovor bio u kontekstu broja pojedinaca koji su pružali informacije RDB-u.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li je postojalo bilo šta značajno u vašem odgovoru kada ste rekli: „Ograničen sam u svom odgovoru na vaše direktno pitanje. “? Recite nam šta to znači?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Pa, znači, ništa značajno, značajno je samo u pogledu samo da sam ja oslobođen čuvanja službene, državne i vojne tajne, da govorim o događajima na Kosovu i Metohiji i zločinima koji su tamo počinjeni, a da pitanje organizacije i metodologije

rada Službe državne bezbednosti, su pitanja kojima bih ja zadržao u te oblasti i zato ne mogu da govorim detaljno o tim stvarima.

SUDIJA ORIE: Gospodine Stijoviću, ukoliko u bilo kom trenutku vaš odgovor, s obzirom na ono što ste nam upravo objasnili, ukoliko vaš odgovor ne bi odražavao istinu ili, čak, ne bi održavao samo celu istinu, ja vas molim da vi to nama naglasite. Molim vas, dakle, da nam naglasite da ne iznosite pojedinosti jer niste slobodni da to učinite. Šta će u tom slučaju preduzeti Pretresno veće drugo je pitanje, ali ćemo mi bar biti svesni toga da vaš odgovor nije onoliko potpun koliko bi bio da niste pod ovim ograničenjima koje ste pomenuli.

ADVOKAT EMMERSON: Želeo bih da u potpunosti razjasnim radi unakrsnog ispitivanja, da je upravo to tema kojom želim da se pozabavim, dakle, mislim upravo na metodologiju RDB-a i srodnih službi.

SUDIJA ORIE: To mogu da shvatim. Doći ćemo do toga. Gospodin Stijović će onda objasniti sa kakvim se poteškoćama on suočava kada je reč o potpunom odgovoru na pitanje, pa ćemo videti kako ćemo postupiti. Gospodine Re, imate reč.

TUŽILAC RE – PITANJE: Gospodine Stijoviću, u svojoj izjavi mislim da vi pominjete ono što nazivate metodologijom, odnosno načinom rada resora Državne bezbednosti i kada to imamo na umu ja bih se vratio na onaj poslednji vaš odgovor, pre ove rasprave koja se podela. A taj odgovor je glasilo, da vas podsetim: „S obzirom na količinu informacija koju smo dobijali i tip informacija koje smo dobijali 1998. godine, utvrdili smo preko 200 insajdera koji su bili živi izvori u onim krugovima u kojima su se kretali albanski ekstremisti.“ Želeo bih samo da nam pružite jednu definiciju tih izvora gde su se kretali albanski ekstremisti, da li mislite na OVK ili na neke druge organizacije?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: S obzirom da sam saslušan na, da sam dao izjavu na okolnosti delovanja OVK i aktivnosti delovanja albanskih ekstremista, radi se isključivo o toj strukturi i toj delatnosti.

SUDIJA ORIE: Samo trenutak.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, ako biste bili tako ljubazni da govorite malo sporije, jer prevodioci na francuski imaju poteškoće. Ja nisam slušao drugi kanal, ali molim vas produžite.

TUŽILAC RE: Pokušaću.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li bismo na drugi način mogli ovo da kažemo, da ste imali oko 200 ljudi unutar OVK, koji su DB-u pružali informacije tokom 1998. godine?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Pa, može da se kaže tako.

TUŽILAC RE – PITANJE: A na kom nivou OVK ovi ljudi su operisali? Dakle, kada govorimo, na primer, od vrha hijerarhije pa do dna, otprilike na kom nivou su delovali ovi ljudi?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: To je pitanje na koje mogu da odgovorim ovako. Znači, ako govorimo o zoni koja je delovala na području Metohije mi smo u tom štabu imali čoveka koji je bio radio za Službu državne bezbednosti. Znači, i u drugim nekim zonama smo imali, znači, do nivoa štaba smo dolazili, imali insajdere koji su nas obaveštavali o aktivnostima OVK.

TUŽILAC RE – PITANJE: U štabovima?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li govorite o Glavnom štabu, na vrhu dakle, ili o nekim štabovima na različitim nivoima? Želeo bih da mi to razjasnite, tako da bismo tačno znali na kom nivou OVK su bila lica koja su vama pružala informacije?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Na najvišem nivou. S obzirom na najviši nivo, to je, mislim da nije ni mnogo značajno vam reći da smo jako dobro raspolagali sa znanjima o delovanju OVK u tim lokalnim štabovima u ruralnom području.

TUŽILAC RE – PITANJE: Zašto to kažete?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Zato što znam, što su kroz moje ruke prolazili ti tzv. izveštaji saradnika, a to su lica koja, znači, moram, to mogu da kažem, to su lica koja tajno, organizovano i sistematski rade, koja su tajno organizovana i sistematski radili za Službu državne bezbednosti, a kroz izveštaje koje sam dobijao u sklopu svih svojih saznanja i obuke koju sam imao, vrlo lako je bilo i videti i zaključiti da su to ljudi koji su jako dobro pozicionirani i da se nalaze na samom vrhu te organizacije.

TUŽILAC RE – PITANJE: Kako ste vi bili u mogućnosti da ocenite pouzdanost informacija koje su ovi ljudi pružali srpskoj državnoj bezbednosti?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: U Službi državne bezbednosti Srbije, kao i u svi srodnim službama, postoji metodologija, kako se i na koji način vrši stepenovanje i meri verodostojnost izvora saznanja i stepenovanje kvaliteta, znači istinitosti podatka. Znači, ni jedan podatak koji dolazi od jednog izvora nije smatran za potpuno relevantan, znači, taj podatak je morao da bude proveren sa više izvora, dva, pa i više. U to više računam, znači i primenu tehnike.

TUŽILAC RE – PITANJE: Možete li nešto više da nam kažete o metodologiji kojom se koristio DB kako bi izvršio ove provere?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Pa, što se tiče same aktivnosti OVK, mogu. Znači, u okviru Službe državne bezbednosti na Kosovu i Metohiji, u periodu kada je došlo do pojave ove delatnosti, organizovana je jedna posebna operativna akcija. Operativna akcija je oblik rada Službe državne bezbednosti, na osnovu čega su sačinjeni planovi kako i na koji način se probiti u tu strukturu i doći do relevantnih podataka i saznanja o njihovoj aktivnosti. U tom kontekstu zadaci su bili podeljeni na aktivnosti i obaveze regionalnih centara, obaveze podcentara i obaveze koje su imali operativci koji su direktno radili na terenu u oblasti u kojoj je delovala organizacija OVK.

TUŽILAC RE – PITANJE: Šta ste vi uradili, odnosno šta je Služba uradila kako bi potvrdila informacije i na taj način ocenila njihovu verodostojnost? Kako je to fizički, konkretno, izgledalo? Koja su sredstva korišćena?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, konkretno, o jednom događaju nikada se nije polazilo od toga da je taj prvi izveštaj saradnički. Ja ću koristiti taj termin ako dozvoljavate. Znači, to je terminološki naziv tog dokumenta, izveštaj saradnika, a saradnik je, kazao sam, lice koje tajno, sistematski, organizovano radi za Službu državne bezbednosti. Na osnovu tog izveštaja vršena je procena bezbednosnog značaja tog podatka. Različitim drugim načinom, metodologijom podaci su ukrštani i vršena je provera tih podataka. Znači, na osnovu tog podatka podcentri i operativci su dobijali konkretne zadatke na koji način i kako i šta treba da provere, što je bilo nepotpuno ili što je bilo delimično poznato nama da bismo mogli da steknemo jasnu sliku o događaju ili o licu koje je delovalo sa tih pozicija. To je uključivalo i primenu mera tehnike, uključivalo je primenu mera tajnog praćenja, tajnog TV, fono i foto snimanja.

TUŽILAC RE – PITANJE: U svojoj izjavi i u priložima vi pominjete neka saopštenja za štampu OVK. Da li ste se služili ovim dokumentima kako biste ukrstili informacije koje ste dobijali od saradnika?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno. Za nas, osnova našeg rada u tom periodu na Kosovu i Metohiji su bili živi izvori, primena tehnike i mediji na albanskom jeziku. Mediji na albanskom jeziku su stvarali, ono što bi bilo bitno da se zna, osnovnu klimu u javnom mnjenju među Albancima. Polazeći od toga da vrlo mali broj ljudi ne zna albanski jezik, jako puno obaveštajnih i bezbednosno značajnih podataka su objavljivali u sredstvima informisanja na albanskom jeziku. Posebno je to radila ta ilegalna organizacija u tom periodu, NPK, čiji je vojni projekat Oslobođilačka vojska Kosova i njeno glasilo „Zerikosovest“, koje je izlazilo u Švajcarskoj, bilo je nama dostupno dan, dva, posle izlaženja, onoliko koliko je trebalo da se na određeni način dostavi Službi državne bezbednosti, ono analitici da vrši analizu, upoređuje i ukršta sa drugim podacima koje smo dobijali. Pored toga, moram da kažem da smo dobijali podatke i od Službe javne bezbednosti, podatke od organa Vojske i podatke od Ministarstva spoljnih poslova. Normalno, i u razmeni sa drugim stranim službama.

TUŽILAC RE – PITANJE: A šta je sa sistemom ocenjivanja pouzdanosti informacija? Da li ste imali neke ocene, počev od toga da je neka informacija bezvredna, pa do toga da je u potpunosti pouzdana? Kakav je sistem ocenjivanja korišćen i koje su sve ocene postojale?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: U stepenu ocene izvora polazilo se od tri osnovna stava. Znači, izvor pouzdan, izvor delimično pouzdan, izvor nepouzdan. A gradacija podataka je isto bila slična. Znači, potpuno provereni, delimično provereni podaci, neprovereni podaci.

TUŽILAC RE – PITANJE: Šta je bilo neophodno kako bi se neki izvor ocenio kao pouzdan ili delimično pouzdan? Kakve ste vrste kriterijuma koristili kako biste izvršili ovu gradaciju, ovo ocenjivanje?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Evo, kada govorimo, pošto sam pomenuo izveštaj saradnika kao jedan od ključnih elemenata i ključnih stvari koje smo mi upotrebljavali u procenivanju značaja bezbednosnih pojava i događaja i prognozi daljeg razvoja događaja, je bilo, polazilo se od samog početka, znači od osnovne ocene lica i njegovih karakteristika kada je sa njime planirana saradnja za Službu državne bezbednosti. Dalje je praćen njegov tok i razvoj, a morate da znate da mi, u suštini, kao i sve Službe bezbednosti, ne veruju nikada do kraja i svaki podatak, znači, i bez obzira što se radi o dugom kontinuitetu izvora i njegove saradnje, koristim termin saradnje, jer se to u Srbiji koristi, termin saradnja, je bio pod pažnjom i proveravao u

kontinuitetu sa drugim podacima. Nekim saradnicima se više verovalo, nekima manje, ali to je, kao i u svakom poslu.

TUŽILAC RE – PITANJE: Kako su izvori, ili informatori, bili nagrađivani od strane Državne bezbednosti?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, motivacija ...

ADVOKAT GUY-SMITH: Žao mi je što moram da prekidam, ali sada je tužilac uveo novi termin, termin informatora, odnosno lica koja pruža obaveštenja, do sada smo govorili o saradnicima. Ne znam, da li je to sada neka nova kategorija, molio bih objašnjenje u tom pogledu.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li postoji neka razlika između informanata, izvora i saradnika? Dakle, u ovim različitim terminima i, ukoliko je tako, recite nam u čemu se sastoji, a onda nam recite kako je bilo ko od njih bio nagrađivan?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, ja sam počeo i pitan sam na okolnosti izveštaja saradnika, na početku. Ali, objasniću. Znači, terminologija je u zavisnosti od službe do službe, kako šta koristi. Služba državne bezbednosti je za te žive izvore, koji su bili u saradnji sa njome, koristila termin saradnika, znači, lica koja su tajno, sistematski, organizovano radili za Službu državne bezbednosti i drugi oblik je bio operativna veza. To su lica koja su radila za Službu državne bezbednosti, ali još uvek nisu bila na tom nivou da bi mogla biti proizvedena u status saradnika. Znači, ona su praćena i sa njima je rađeno da dođu do tog nivoa. Što se tiče termina informant, izvor, to je uobičajeno. Znači, neko koristi termin izvor, neko koristi informant, neko koristi insajder, neko koristi agent, u zavisnosti kako ko tretira trenutnu situaciju ili slučaj o odnosu kako se od tog život izvora dolazi do podatka. Tako da bih, ne bi bilo eventualne zabune, ja, možda, ako dozvoljavate časni Sude, koristio živi izvor, znači, da je to lice, da je to živ čovek, da je to neko ko je rekao i mislim da ne bi bilo nedoumica u objašnjenjima o čemu se radi. Ako, ja se izvinjavam na ovome, mislim da bi to omogućilo da izbegnemo ovakve situacije u kojima treba objašnjavati.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ranije ste pomenuli da je oko 200 ljudi bilo u OVK. Da li su oni bili živi izvori?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: A na koji način je Državna bezbednost nagrađivala ljude koji su spadali u ovu kategoriju?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, motivacija tih ljudi za rad za Službu državne bezbednosti je bila različita, kao i svuda. Znači, osnovno je bio novac. Drugi motiv je bio političke prirode, neslaganje sa takvim aktivnostima. I, treći motiv je bio motiv, znači, malo kompromitacije. Znači, Služba je došla do određenih kompromitujućih podataka o nekom licu i na taj način je, ovaj, evo mogu upotrebiti taj termin, znači, ucenjivanjem, to se radi svuda u svetu, u svim službama, ta lica dovodila u vezu sa sobom i ta lica su radila za nju. I to je najveći broj lica koja u dokumentima imaju stepenost podatka, kada kažemo podaci delimično provereni ili podaci neprovereni, kod lica koja se vode pod pseudonimom saradnik ili čiji dokumenti se nalaze pod tim da je to izveštaj saradnika. I, mislim, sve ostalo bi dalje ulazilo i dalje u metodologiju,

kako i na koji način, ja bih mogao jako puno o tome da pričam kako se dolazi do tih ljudi, ali mislim da je to. . .

TUŽILAC RE: Ukoliko bi to bilo od pomoći Pretresnom veću?

SUDIJA ORIE: Prepuštam to vama gospodine Re.

TUŽILAC RE: Pa, pretpostavljam da će to pitanje postaviti Odbrana, pa možda bismo mi mogli prvi.

ADVOKAT EMMERSON: Pa, ja bih svakako želeo da čujem nešto više o ucenjivanju, uopšte uzev, u glavnom ispitivanju.

TUŽILAC RE – PITANJE: Možete da produžite gospodine Stijoviću. Objasnite nam kakva je bila vaša metodologija pri stupanju u kontakt sa ovim ljudima?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, osnova je bilo stvaranje kompromitujuće dokumentacije o njegovoj delatnosti. Što se tiče lica, koja su na osnovu ove vrste dokumentacije, vezano za aktivnosti OVK, bila zavrbovana, upotrebiću taj termin, znači, vezana za rad, za tu tajnu saradnju sa Službom, znači, saznanja i podaci do kojih je Služba došla o njihovoj delatnosti u okviru OVK, o njihovom direktnom učešću u nekim kriminalnim činovima i onda je, imajući u vidu da su svojim mestom i pozicijom, u hijerarhiji vlasti i strukturi OVK, bili na takvim mestima, gde su mogli da nam pruže značajnije podatke, onda bi se oni, na osnovu toga uvodili i vezivali u Službu. Znači, njima bi se predočavala njihova situacija, uloga i značaj podataka o njihovoj inkriminisanoj delatnosti u okviru toga i na taj način se od njih tražilo da bi im se, da bi se omogućilo da ne budu krivično gonjeni i sve ostalo, da se uključe u rad OVK i dalje, ali sada pod nadzorom i kontrolom i uz vođenje Službe državne bezbednosti.

TUŽILAC RE – PITANJE: A, prema vašem profesionalnom iskustvu, kako je to uticalo na ocenu pouzdanosti informacija koje ste dobijali? Samo trenutak, u stvari, čućemo prigovor.

ADVOKAT EMMERSON: Nije reč o prigovoru. Jednostavno je stvar u tome da je svedok, u redovima od 23. do 25. rekao sledeće, „da kada bi bili suočeni sa nečim, oni bi bili, od njih bi se tražilo da obavljaju stvari pod nadzorom i kontrolom Državne bezbednosti“, a to je, naravno, različito od toga da oni pružaju informacije, pa se ja pitam, šta je to šta se od njih tražilo da urade.

SUDIJA ORIE: Pa, pitanje je da li je to nešto različito. Mislim, i pružanje informacija znači da neko radi nešto. Svedoče, kada ste rekli, onda bismo za uzvrattražili od njih da nešto urade za nas i oni bi radili razne stvari, na šta ste tačno mislili, na kakve stvari ste mislili?

SVEDOK STIJOVIĆ: Jednostavno je bilo da, znači, po našem nalogu i našim zadacima prikupljaju, pre svega podatke, informacije o aktivnostima OVK, da nam pribavljaju određena dokumenta, da nas obavestavaju o sastancima, da nam kontaktima koje imaju pripadnici OVK, da nam dostavljaju zapisnike sa tih sastanaka. Znači, pre svega, kada sam pomenuo i kada sam upotrebio, termin „stvari“ je vezan za prikupljanje podataka i saznanja o aktivnosti OVK.

SUDIJA ORIE: Mogu li ja da vas pitam nešto. Kada se kaže, da urade nešto, da li je to, takođe, moglo da obuhvata i promenu stvarnog stanja stvari, odnosno krivotvorenje dokumenata, podmetanje dokaza ili je samo bilo reči o tome da nabave dokumente, da pribave informacije onakve kakvi jesu?

SVEDOK STIJOVIĆ: Apsolutno. Da nabave i pribave informacije onakve kakve jesu, samo to i ništa drugo, u skladu sa mojim najvišim saznanjima koje imam o tome. Znači, apsolutno nikakvo krivotvorenje, podmetanje dokaza. Znači, oni nisu smeli da rade ništa nezakonito da bi ostali u daljoj saradnji sa Službom. Znači, sve je to rađeno i vođeno pod kontrolom Službe državne bezbednosti. Osnova je bila prikupljanje podataka i saznanja o aktivnostima OVK.

SUDIJA ORIE: Još jedno pitanje u ovom pogledu. Nešto ranije ste rekli da, kada biste otkrili da su se ovi ljudi kompromitovali u nekim delatnostima, da li ste ikada izazivali da dođe do neke kompromitujuće situacije? Situacije, na primer, da li ste otkrili da neko učestvuje aktivno u OVK, to je nešto što bi moglo da bude kompromitujuće, ukoliko je poznato vašoj organizaciji, policiji, a onda može da se spreči njihovo krivično gonjenje? Tako sam ja to shvatio. Dakle, da li se ponekad događalo da vi stvorite jednu kompromitujuću situaciju, pa da onda ucenjujete lica na osnovu takve kompromitujuće situacije koju ste, do koje ste sami doveli? Hoću da kažem, na primer, da li biste naveli nekog na vanbračne odnose ili nešto te vrste, a onda ga ucenjivali u vezi sa tom kompromitujućom situacijom?

SVEDOK STIJOVIĆ: Vi ste pomenuli jedan detalj. Znači, ako biste nekoga, časni Sude, nećete zameriti na ovakvoj, znači, pomenuli ste jedan detalj koji se stvarno koristi u svim Službama bezbednosti. Znači, nemoralno ponašanje je jedan od elemenata i načina kako se ljudi, podnošenjem dokaza o tome, dovode u situaciju da se dalje ponašaju po vašim pravilima igre. Znači, a posebno je to bilo značajno u ovoj strukturi. Kada govorimo o Albancima, moramo prvo da pođemo od toga da se radi o značajno patrijarhalnim porodicama, gde je autoritet vođe porodice na vrlo visokom nivou i da su sve takve aktivnosti, vezane za nemoral, za preljubu, za korišćenje alkohola i da ne nabrajam niz takvih stvari, vrlo pogodne situacije za razgovor sa tim ljudima i „ubeđivanje“ da krenu da rade za Službu, za uštrb ovog.

SUDIJA ORIE: Da, ali moje pitanje, ustvari, glasilo je ovako. Možda ja nisam bio dovoljno jasan. Neki ljudi se ponašaju nemoralno, a da ih na to niko ne podstiče, da ih na to ne podstiču drugi, a nekima je neophodno da ih malo podstaknu na takvo nemoralno ponašanje. E, da li je podsticanje bio jedan od instrumenata kojima ste se vi služili? Da li ste ih vi na to navodili?

SVEDOK STIJOVIĆ: Ne. Znači, saznanje o nemoralnom ponašanju do kojeg smo mi došli našim tajnim radom je korišćeno, a nikada se nismo bavili projektovanjem situacije u kojoj bi neko lice se kompromitovalo i onda mi to koristili.

SUDIJA ORIE: Hvala. Možete da nastavite, gospodine Re.

TUŽILAC RE – PITANJE: Vratio bih se na ono što sam vas nešto ranije pitao. Kada biste bili naoružani takvim podatkom o „nemoralnom ponašanju“, prema vašem stručnom, profesionalnom iskustvu, kako je to uticalo na pouzdanost informacija koje ste dobijali od tih „nemoralnih“ ljudi?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, stepen kvaliteta saznanja, znate, u jednoj takvoj strukturi o kojoj govorim, patrijarhalnoj, kada vi dođete do saznanja da postoji preljuba između najbližih srodnika, da postoji situacija koja bi mogla da bude kompromitantna za to lice, ne samo šire nego i u samoj porodici, da bi moglo to da proizvede vrlo konkretnu posledicu, govorim o karakterističnoj krvnoj osveti na Kosovu i Metohiji i to je bilo vrlo značajna mogućnost da se to lice veže sa sebe. I, što je ta situacija bila na većem takvom nivou, bila je veća mogućnost da vi to lice držite pod kontrolom. Lice koje je zapalo u kompromitujuću situaciju pod uticajem alkohola pa napravilo saobraćajni prekršaj, pa vi sad, zarad toga da ga ne pošaljete 30 dana, da ne odgovara po zakonima zbog saobraćajnog prekršaja, nego mu omogućite neke povoljnosti ili pogodnosti, je lice kome vi ne možete verovati uvek, sutra, bez obzira koliko je u kontaktu sa vama i koliko traje ta situacija, vi uvek sa određenom rezervom primete ta saznanja o njegovoj aktivnosti i onome što vam on govori. To isto licu koju je, na primer, o licu koje se bavi, znači, na primer, kockanje, pa dođe do neke teže situacije, u kojoj dođe do gubljenja velikog novca i svega ostalog, licu koje se na nekom manjem nivou bavilo narkomanijom, znači jedna manja količina droge, znači čisto bio diler neki, onda više vi tom licu ne možete da verujete i da njegove podatke primete, iskoristiću taj termin, zdravo za gotovo. Znači, te podatke morate da ojačate, proverite sa drugim izvorima, znači, više izvora mora da vam tu priču potvrdi da bi vi bili uvereni da je ta priča istinita, iskrena i tačna i da vi možete tim informacijama baratati kao relevantnim informacijama u proceni podatka i razvoja događaja u narednom periodu ili aktivnosti te organizacije.

TUŽILAC RE – PITANJE: Koja kategorija živih izvora je vama davala najpouzdanije informacije?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, apsolutno saradnik. To je najviši stepen i oblik živog izvora koji je davao podatke Službi državne bezbednosti. Po kategorizaciji, dalje je išla operativna veza i treći izvor je bio prikupljanje obaveštenja od građana. Znači, organi bezbednosti su, po važećem Zakonu o krivičnom postupku, u mojoj zemlji, imali pravo, na osnovu člana 151. stav 2. tada važećeg ZKP da, na proceduralan način, obave razgovor sa licem i prikupe obaveštenja o određenom događaju bezbednosno značajnom za nas. I ta kategorija je jako puko korištena i iz te kategorije smo jako puno dobili informacija, ali su sve te informacije i saznanja bile informacije i saznanja koja su bila proveravana i dopunjavana drugim izvorima. Znači, situaciju kada na granici uhvatite u ilegalnom prelazu i prebacivanju oružja 8 terorista, sa svima njima se razgovara i oni pružaju određena obaveštenja o događaju i onda vi, u sklopu svih saznanja koja imate od njih i onoga što ste preduzimali u toj konkretnoj aktivnosti, možete da stvorite sliku o čemu se radi, odakle je započela ta delatnost, gde se razvijala i kako je došlo do tog konkretnog događaja. I mi smo tu kategoriju živog izvora jako puno koristili. Znači, to se zove službena beleška o informativnom razgovoru, tako se zove dokument.

TUŽILAC RE – PITANJE: Vratimo se, molim vas, na saradnike. Možete li nam objasniti šta je tačno saradnik unutar vaše Službe? Recimo, da li saradnik prima platu i kako i tako dalje?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, ja sam, čini mi se kazao, da je saradnik lice koje tajno, organizovano i sistematski prikuplja podatke za Službu državne bezbednosti.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da. Ali, jesu li oni radnici Službe državne bezbednosti, da li primaju platu za to ili, kako to izgleda?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ne, oni nisu radnici Službe državne bezbednosti. Znači, to su lica van struktura Službe državne bezbednosti, koje Služba, na određeni način, upotrebiću termin, mislim da je prikladan, nagrađuje za takav rad, u zavisnosti od značaja informacije i podatka koji je dostavio. Nekada se tu radi o redovnoj mesečnoj nadoknadi, nekada se radi o nadoknadi za pojedini izveštaj, informaciju ili podatak koji je dostavio.

ADVOKAT EMMERSON: Radi zapisnika. Svedok je malopre rekao da osobe mogu iz raznih motiva da reše da dostavljaju informacije, recimo, radi novca ili usled ucene. I, ako sam ja dobro shvatio to malo pre, to je obuhvatalo i saradnike i one niže žive izvore u operativnoj vezi i ostale. Dakle, možda ja to nisam dobro shvatio. Bilo bi dobro ako bi mi on to pojasnio. Druga stvar, u pogledu poslednjeg odgovora svedoka, kolika je bila nadoknada, da li je ona zavisila od značaja informacije koja je bila dostavljena. Ja sam svestan toga da ja to mogu da pitam i u okviru unakrsnog ispitivanja, ali bi bilo od koristi ako bi se to pitalo već sada.

SUDIJA ORIE: U redu. Gospodine Re, možda biste vi mogli odmah da postavite svedoku sledeće pitanje. Kada govorite, gospodine, o osobama i njihovim motivima za saradnju sa vama, bilo da se radi o saradnicima i ostalima, da li ste, kada ste govorili o tim motivima, govorili i o saradnicima i ostalim vrstama živih izvora ili ste govorili o ljudima koji su tu radili, koji su bili radnici Službe državne bezbednosti?

SVEDOK STIJOVIĆ: Ne, ne, nisam. Znači, to je posebna kategorija. Znači, saradnici su lica koja su vam, koja nisu zaposlena u Službi državne bezbednosti, koja ne primaju lični dohodak.

SUDIJA ORIE: Da, dobro. A, drugo pitanje je bilo, ako ste im davali novčanu nadoknadu za informacije koje su dostavljali, je li ta nadoknada bila srazmerna značaju dostavljene informacije, odnosno, biste li mnogo više platili za neku vrlo važnu informaciju, nego za neku tek običnu?

SVEDOK STIJOVIĆ: Vi ste u pravu, časni Sude. Znači, to vam je trgovina, ukoliko je infiltrant visoko rangiran i ako su njegove informacije od najvišeg značaja, i ako informacija vredi da se to, znači, taj novac, komisijski se određuje koliko i šta, znači nekoliko hiljada, čak da ne u ulazim dalje, desetina hiljada maraka, eura sada, i tako. To je uobičajeno, znači, zavisi od značaja podatka i od značaja mesta gde se nalazi to lice, odakle ono prikuplja podatke. Vi sigurno, licu koje se nalazi u najužem rukovodstvu, ako upotrebim ovde termin Glavni štab, i odatle, pod vrlo rizičnim okolnostima prikuplja vam i dostavlja saznanja i ta saznanja vam isporučuje u Austriji ili Švajcarskoj ili Nemačkoj, kad ode vani, vi morate da mu platite i te troškove i morate da ga nagradite i morate da održite. Znači, zavisi od ta dva, znači, od stepena infiltriranosti i značaja podatka. Određena lica su dobijala i redovnu mesečnu nadoknadu, koja je uz dopunu ovih vanrednih troškova, i tako.

SUDIJA ORIE: U redu. Možete nastaviti, gospodine Re.

ADVOKAT GUY-SMITH: Izvinjavam se. Gospodin je spomenuo da je nekakva komisija određivala kolika će biti tačna nadoknada. Da li sam onda pravilno zaključio, da postoji nekakav organ, nekakva komisija koja odlučuje o tome.

SUDIJA ORIE: Možete li to objasniti?

SVEDOK STIJOVIĆ: Pa, ja sam se pogrešno izrazio. Znači, predlog za novčanu nadoknadu daje operativac koji drži saradnika na vezi, a odluku o visini novčane nadoknade i odluku na taj predlog donosi načelnik Centra Državne bezbednosti, u dogovoru sa rukovodstvom Službe, jer se ipak radi o velikim količinama i svemu ostalom. Operativac je bio omogućen i njemu je bilo omogućeno da na jednom određenom materijalnom nivou može sam da da novac, ali te veće količine novca su rešavane piramidalno, hijerarhijski gore. Znači, pismeni predlog, obrazloženje, odluka da se to izvrši.

SUDIJA ORIE: Možete nastaviti, gospodine Re. Gospodine Re, možda vi smišljate koje ćete naredno pitanje postaviti, a ja baš nešto razmišljam o tome da bismo mogli otići na pauzu, zato što je tu bilo osoba koje su čekale da počnemo sa radom i pre nego što smo došli. Dakle, idemo sada na pauzu do 16.30 časova.

(pauza)

sekretar: Ustanite molim. Izvolite sedite.

SUDIJA ORIE: Pre nego što produžimo dalje, gospodine Re, Pretresno veće je obavešteno da Odbrana neće uložiti prigovor na zahtev za izmenu Optužnice. E sad, kako bismo ubrzali stvari, meni je jasno da vi niste uložili molbu da dodate svedoke listi svedoka, jer vam, još uvek, nije poznato da li će biti odobrena izmena Optužnice, međutim, Pretresno veće se neće suprotstaviti tome da uložite privremeni zahtev za dopuštenje da dodate svedoke. Mislim da se u vezi sa tim pominju tri svedoka. Ukoliko biste mogli da obavestite Odbranu, koliko vam je vremena neophodno da to učinite, pa bi onda Odbrana mogla da odgovori. Naravno, ja bih rekao da su stvari dosta jasne, ali ukoliko navedete više nekih pojedinosti, to bi bilo potrebno, da želite da čujete neku drugu vrstu dokaza. Ukoliko uložite ovu molbu za privremenu dozvolu usmeno, Pretresno veće nema ništa protiv toga, i to bi onda ušlo u zapisnik. Međutim, ukoliko bi Odbrana mogla da odgovori na takav privremeni zahtev, u slučaju da dođe do izmene Optužnice, onda bi bilo odobreno takvo dopuštenje i, ukoliko Odbrana odgovori i kaže Pretresnom veću da li se suprotstavlja takvom zahtevu, to bi nam omogućilo da ubrzamo stvari. Gospodine Re, možete da nastavite. Gospodine Stijoviću, ovo nije imalo nikakve veze sa vama. To je jedno proceduralno pitanje, morali smo time da se pozabavimo, sada se ponovo usredsređujemo na ono što nas zanima i pažljivo ćemo slušati vaš iskaz.

TUŽILAC RE – PITANJE: Uoči pauze govorili smo o različitim kategorijama ljudi koji su DB snabdevali informacijama. Ono što bih ja želeo da otkrijem, jeste sledeće. Da li je postojao neki način da se, na osnovu dokumenata, uključujući one dokumente koji su prilog uz vašu izjavu, da li je moguće da se na osnovu dokumenata, dakle, zaključni, koja kategorija ljudi je pružila informaciju koju sadrže ovi dokumenti? Da li je u pitanju saradnik ili operativni izvor ili neka druga vrsta informanta i na koji način?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Nakon povezivanja dokumenta koji je dobijen od strane živog izvora i dokumenata koji su, koje sam ja gledao i koji su ovde priloženi, kao što ste kazali.

TUŽILAC RE – PITANJE: Konkretno govoreći, postoji li nešto u samom dokumentu što nas odmah upućuje na to u koju kategoriju spada izvor dokumenta? Da li je u pitanju saradnik, da li je u pitanju operativna veza ili nešto treće?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Postoji, znači, od samog vrha dokumenta, znači, iz same forme dokumenta se može zaključiti o čemu se radi.

TUŽILAC RE – PITANJE: Šta je to što stoji u vrhu dokumenta, na osnovu čega možemo da zaključimo šta je izvor dokumenta?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, kada govorimo o dokumentu, saznanjima koja dobijamo od saradnika, pisani oblik i forma u kojem se ti podaci iznose se navode u dokumentu pod nazivom Izveštaj saradnika. To se, što se tiče operativne veze i lica sa kojima Služba obavlja razgovore na osnovu ovlašćenja 151. stav 2. ZKP-a dokument se naziva Službena beleška o informativnom razgovoru. I, u prvom delu, znači, to je jedan obrazac pisanja, u prvom delu gde se govore podaci o izvoru saznanja je tačno definisano o kojoj vrsti izvora se radi i kom stepenu njegove povezanosti.

TUŽILAC RE – PITANJE: Stoji 78 dokumenata u registratoru pred vama, da li bi vam bilo relativno lako da pronađete nešto što, na primer, spada u kategoriju izveštaja saradnika? I, ukoliko to možete da pronađete, molim vas da nam kažete, u kom je aneksu taj dokument, pa ćemo onda da krenemo odatle?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Nije problem. Ja ću, samo je problem kako se ja snalazim sa ovim papirima. Znači, naći ću sigurno izveštaj saradnika. Evo, znači to je svežanj, samo sekund, molim vas, to je 48, ako je ovaj papir ispred njega.

TUŽILAC RE – PITANJE: 48. To je dokazni predmet 2034 po spisku 65 ter. Molio bih da ovaj dokument, za sada, ostane pod pečatom, pošto se u njemu nalazi ime jednog tzv. život izvora.

ADVOKAT EMMERSON: Možda se varam, ali čini mi se da se tu ne pominje ni jedno ime.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li je to dokument od 16. aprila 1998. godine, na engleskom jeziku i nosi naziv „Izveštaj saradnika“?

SUDIJA ORIE: Gospodine Emerson, meni se ne čini da je ovaj izveštaj anoniman. Ja vidim da u prvom redu piše broj i ime. To ime, možda je neki nadimak. Ali, uprkos tome, ono tu stoji. Ja bih ipak bio oprezan, čak i kada je reč o nadimcima. Često se nadimak lako može povezati sa imenom pojedinca.

ADVOKAT EMMERSON: Pa, da, časni Sude, to ćete videti u velikom broju dokumenata, da se nalaze šifrovana imena.

SUDIJA ORIE: Hajte, ipak, da budemo što je moguće sigurniji da sve obavljamo na najbolji mogući način, neka dokument ostane pod pečatom.

TUŽILAC RE: Da li bi ovaj dokument mogao da dobije broj?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet P932.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ne pominjući ime. . .

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja se izvinjavam. Pre nego što pređemo dalje, pošto je reč o prilogu, mi ulažemo stalni prigovor na sve priloge. Ne znam na koji način to Pretresno veće želi da reši.

SUDIJA ORIE: Mi, zapravo, nećemo o tom pitanju donositi odluku sada. Neophodno nam je više vremena da bismo doneli odluku. Osim toga, ja u ovom trenutku ne znam tačno koja će vrsta pitanja biti postavljena. A, pošto je Odbrana, u više navrata razlikovala različite dokumenta, onda mislim da samo treba da sačekamo i da vidimo šta će se dogoditi. Ali, vaš prigovor je ušao u zapisnik.

ADVOKAT GUY-SMITH: Samo, kako bismo mi imali neke smernice: da li bi Pretresno veće želelo da svaki put kada se bavimo nekim prilogom, mi ponovo uložimo prigovor?

SUDIJA ORIE: Ne. Vi ste sada uložili prigovor na sve priloge i to je ušlo u zapisnik.

ADVOKAT EMMERSON: Samo bih još nešto želeo da dodam tome. Naravno, reč je o prigovoru na sve one priloge koji se pominju u našem podnesku u vezi sa tim. Neki prilozi ne spadaju u ovu kategoriju.

SUDIJA ORIE: Da. Oni koje pominjete u svom podnesku, vi ste tu tačno naveli na koje priloge ulažete prigovore, na koje pasus.

ADVOKAT GUY-SMITH: Upravo tako.

ADVOKAT HARVEY: Samo da bi sve bilo jasno, u zapisniku želim da bude jasno da sam ja saglasan sa svojim kolegama iz Odbrane.

SUDIJA ORIE: Dakle, postoji stalni prigovor, osim ukoliko nije drugačije naglašeno u vašim podnescima. Dakle, rukovodićemo se podneskom u pogledu toga na šta se ulaže prigovor na šta ne.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ne pominjući ime saradnika, da li je ovde reč o nadimku ili nekom nazivu koji je srpska služba dala ovom licu, kako bi se ono identifikovalo?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: U prvom delu, gde se govori, podaci o izvoru saznanja, piše saradnik Jaglič. Jaglič je pseudonim koji se koristi u internoj prepisci, u internom informisanju službi državnih bezbednosti, a pored Jagliča piše broj, br. i onda je broj pod kojim se to lice vodi u evidenciji.

SUDIJA ORIE: Samo trenutak gospodine Re. Kako bismo bili dovoljno predostrožni, ja sam rekao da ovaj dokument treba da bude pod pečatom upravo zbog tog što sadrži pseudonim. Kakav je vaš stav?

TUŽILAC RE: Pa, možda svedok može da nam kaže. Ukoliko je bezazleno da se pominje ovaj naziv, ukoliko se na taj način ne identifikuje neko lice, onda u redu. Ali, ako je to ime na osnovu kojeg može da se utvrdi identitet tog lica. . .

SUDIJA ORIE: Da li ste vi zabrinuti da bi to lice moglo biti identifikovano ili mislite da možemo da se služimo ovim nazivom, da to neće uticati na bezbednost te osobe?

SVEDOK STIJOVIĆ: Da vam kažem. Znači, pseudonim, ni to lice ne zna ovaj pseudonim. Znači, to nije njegov nadimak. To je pseudonim koji je dao operativac, znači radnik Državne bezbednosti, koji je sa tim licem u kontaktu i to je pseudonim i dokumenat koji mi koristimo interno. Znači, ja ne mogu sada da tvrdim da li može da ugrozi lice. Znači, sigurno ne ovaj pseudonim ni ovaj podatak, ne.

SUDIJA ORIE: U redu. To je što se tiče samog imena. Međutim, sama sadržina izveštaja bi mogla da bude takve prirode da može da omogući identifikaciju tog lica. Ja, naravno, to ne znam. Ja još uvek nisam pročitao ovaj dokument, ali ukoliko ste vi zabrinuti u tom pogledu, onda će ovaj dokument ostati pod pečatom. A ja prepuštam gospodinu Reu kada treba da pređemo na privatnu sednicu. Gospodine Emmerson, imate reč.

ADVOKAT EMMERSON: Da li bismo mogli da utvrdimo, i to tako što bi svedok odgovorio sa da ili ne, dakle, najjednostavnije, da li je samom svedoku poznat identitet osobe koja se pominje pod ovim pseudonimom.

SUDIJA ORIE: Vi ste ovo lice do sada imenovali njegovim pseudonimom. Da li vi lično poznajete tu osobu koja se ovde navodi pod pseudonimom? Da li ste se sreli sa tom osobom? Zna li ko je ta osoba? Ja vas ne pitam da mi kažete ko je to, nego da li je to vama poznato?

SVEDOK STIJOVIĆ: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li bi objavljivanje podataka koji se nalaze u ovom izveštaju, po vašem mišljenju, dovelo u opasnost da se identifikuje lice o kojem je reč? Ukoliko bi sadržina postala poznata, da li bi identitet ove osobe mogao biti razotkriven?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

SUDIJA ORIE: Onda bi, možda, iz predostrožnosti trebalo da pređemo na privatnu sednicu, čim počnete da postavljate pitanja koja se odnose na sadržaj dokumenta.

TUŽILAC RE – PITANJE: Hvala vam. Mene, zapravo, za sada zanima samo forma ovog dokumenta, s obzirom na to kako može forma da se upotrebi da bi se identifikovao dokument.

Šta je to što postoji u ovom dokumentu, a što vam omogućava da kažete Pretresnom veću da je ovu informaciju pružio saradnik? Mislim da ste tako rekli, ispravite me ako grešim.

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Tako je. Znači, u svakoj ozbiljnijoj analizi vrlo lako bi se moglo doći blizu tog čoveka. U drugom stavu piše: „Podaci o neprijateljskoj delatnosti“. Znači, to lice govori o strukturi, poziciji i mestu.

TUŽILAC RE – PITANJE: Možda ja nisam bio najjasniji. Ono što bih ja želeo da znam, kada pogledate ovaj dokument, na osnovu onoga što piše u vrhu dokumenta, ime saradnika, broj, dakle one stvari koje ovde pišu, kako na osnovu toga možete da kažete da je to dokument koji je sastavio saradnik, a ne neki drugi živi izvor? Dakle, moje pitanje se odnosi na formu dokumenta, a ne sadržinu?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, ovo je autentičan dokumenat Službe državne bezbednosti. Ovaj dokumenat je sastavio operativac, operativni radnik Državne bezbednosti, koji drži na vezi ovog saradnika, a autentičnost se vrlo lako može proveriti i videti u levom, gornjem uglu dokumenta je vrlo jasno naznačeno čiji je to dokumenat. Znači, Republika Srbija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Resor državne bezbednosti, albanski ekstremizam i terorizam, Centar RDB Prizren/Prizren, Odeljenje RDB Peć/Pejë. Ispod Odeljenja RDB Peć/Pejë je broj, šifriran. Ovde se radi o operativcu koji drži ovo lice na vezi, ispod toga je datum kada je sačinjen ovaj izveštaj, a u desnom uglu se vidi da su podaci koje je ovaj saradnik dostavio vezani za operativnu akciju „Krug“ i lica koja se nalaze u operativnoj, koja se nalaze pod oblicima obrade Službe državne bezbednosti. Znači, ovo „OO“ i „PO“.

TUŽILAC RE – PITANJE: U ranijem iskazu vi ste rekli da ste najpouzdanija saznanja dobijali od saradnika, za razliku od lica koja su bila u operativnoj vezi, nalazila su se niže, dakle, na onoj hijerarhiji koju ste opisali. Kada pogledate ovaj dokument, na osnovu čega možete da kažete da je ovo dokument koji potiče od saradnika? Da li postoji neka šifra ili neki specifičan obrazac, ili, nešto što nas upućuje na to da je ovo baš izveštaj saradnika, a ne nekog drugog izvora?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam kazao, znači, prvi deo ovog dokumenta, znači izveštaj saradnika se piše u ovoj formi. Znači, ima nekoliko stavki. U prvoj formi, u prvom odeljku su podaci o izvoru saznanja. To je, znači, obrazac koji Služba državne bezbednosti koristi u informisanju, u izveštavanju. Ispod toga se tačno naznačava o čemu se radi. I ovde kaže, saradnik Jaglič. Znači, to je klasična forma u tom prvom odeljku, šta mora da stoji i čime se sve bavi ovaj izveštaj saradnika u određenom trenutku i određenom vremenu kada je dostavljen.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, možda imamo nekih poteškoća sa pisanim prevodom. Reč koja je u pisanom prevodu na engleski je upotrebljena reč „collaborator“, dok original glasi „saradnik“, odnosno „izveštaj saradnika“. Mi bismo želeli da čujemo od naših usmenih prevodilaca, da li se saradnik može prevesti i kao „collaborator“ ili samo engleskom rečju „associate“. Ja u ovom trenutku slušam engleski kanal.

prevodilac: Ove reči su sinonimi. Na početku smo upotrebili reč „asociate“, pa i dalje ekoristimo tu reč da bismo izbegli konfuziju

SUDIJA ORIE: Dakle, reč koju je svedok ranije koristio, kada je govorio o saradnicima, je ista reč koja se nalazi ovde.

prevodilac: Tako je.

SUDIJA ORIE: Hvala vam.

ADVOKAT EMMERSON: Izvinjavam se, ali koristim priliku da pitam da li bi gospodin Re mogao da razjasni još jednom sa svedokom da li u ovom izveštaju i sličnim izveštajima, sam svedok zna operativca koji nosi odgovarajući broj, kodirani broj. Drugim rečima, da li mu je poznat identitet operativca.

TUŽILAC RE: Pa, ja mislim da je rekao da zna to lice.

SUDIJA ORIE: Ne, ne, gospodine Re. Mislim da sam ja postavio pitanje da li je svedok lično poznao lice koje se navodi pod pseudonimom. Međutim, gospodin Emmerson bi sada želeo da zna da li svedok poznaje operativca koji je ovde predstavljen brojem 04845, tačno ispod mesta gde piše Odeljenje RBD Peć/Pejë? Ako se ne varam, svedok je rekao da je to broj, da je to šifra za operativca. Ja vas, svedoče, ne pitam ko je taj operativac, ali me zanima da li je vama poznato ko je lice označeno brojem 04845?

SVEDOK STIJOVIĆ: U konkretnom slučaju, vezano za ovaj izveštaj saradnika, da.

SUDIJA ORIE: Da li sam ja dobro shvatio vaš odgovor. Možda u drugim slučajevima neću znati, ali u ovom slučaju znam o kome je reč?

SVEDOK STIJOVIĆ: Apsolutno ste u pravu. Ovo je jedan od značajnijih i kvalitetnijih saradnika Službe i mi smo jako poklanjali pažnje njegovim informacijama i dokumentima koje nam je dostavljao. Tako da iz tog razloga i mesta na kojem sam se nalazio znam za ovo lice. I ako dozvolite, časni Sude, ja ne razumem engleski, ali gledam ovde ispred mene, na monitoru, kolaborator, mislim da je pogrešan termin i da je to problem u prevodu. Jer, saradnik je saradnik, kolaborator ima sasvim drugačiju dimenziju i objašnjenje u srpskom jeziku, a mislim i šire, da.

SUDIJA ORIE: Da, da. Jasno mi je da kolaboracija ima jedno negativno značenje, koje vi ne biste želeli da ovde bude učitano.

ADVOKAT EMMERSON: Nisam u potpunosti siguran da je ovo pitanje raščišćeno. Ja mislim da je svedok u svom odgovoru, ukoliko sam ja dobro shvatio, ponovio odgovor koji je već dao ranije, u vezi sa tim da je njemu lično poznato ko je Jaglič.

SUDIJA ORIE: Da, razumem. Ja sam naveo broj.

ADVOKAT EMMERSON: Da. Ja znam ste vi to učinili, ali odgovor svedoka se odnosi na izvor, a ne samog operativca.

SUDIJA ORIE: Pa, da se onda vratimo na ono mesto gde je svedok govorio o ovom broju. Samo trenutak moliću, samo da pogledam transkript. Gospodine Emmerson, svedok je objasnio na sledeći način šta označava ovo zaglavlje pisma. Pokušavam da nađem to mesto sada u transkriptu. Gospodine Emmerson, predlažem da pogledate stranicu 38 transkripta. Ne, izvinjavam se, stranica 39, 25 red. Svedok najpre objašnjava nekoliko redova pre toga, da je ovo dokument Republike Srbije, Ministarstva unutrašnjih poslova, Resor državne bezbednosti, onda Centar RDB Prizren, Odeljenje RDB Peć/Pejë, a onda ispod toga stoji šifra, a to je broj operativca. Meni to jeste jasno, ali onda bi možda trebalo da potražimo razjašnjenje u vezi sa operativcem. Koliko sam ja shvatio operativac nije saradnik, već je to lice koje koje je napisalo ovaj izveštaj. Dakle, lice koje je napisalo izveštaj pošto je dobilo informacije od onog čiji je pseudonim naveden nešto niže. Da li smo to pravilno shvatili?

SVEDOK STIJOVIĆ: Apsolutno pravilno.

SUDIJA ORIE: Vama je, takođe, poznat identitet operativca, a ne samo lica koje se pominje pod pseudonimom?

SVEDOK STIJOVIĆ: U konkretnom slučaju, što se tiče ovog izveštaja saradnika Jaglič, da.

SUDIJA ORIE: Možete da nastavite, gospodine Re.

TUŽILAC RE – PITANJE: Nešto ranije ste rekli da je ovo bio jedan od najvažnijih izvora za Službu i da ste zbog toga vrlo visoko vrednovali njegov izveštaj? Da li ste tada mislili na operativca ili na Jagliča?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Na saradnika Jagliča. Na saradnika Jagliča. Ne operativca, nego saradnika Jagliča.

TUŽILAC RE – PITANJE: Šta je činilo da su izveštaji Jagliča bili toliko kvalitetni?

SUDIJA ORIE: Ja ne znam koji će biti odgovor svedoka, ali mislim da bi bilo dobro da ipak pređemo na privatnu sednicu sada.

TUŽILAC RE – PITANJE: Gospodine, da li ćete u svom odgovoru reći bilo šta što bi moglo dovesti u opasnost Jagliča ili ne? Da li ima potrebe da idemo na privatnu sednicu?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Što se mene tiče ne. Ja mislim da neću napraviti propust te vrste i grešku.

SUDIJA ORIE: Nastavite onda.

TUŽILAC RE – PITANJE: Onda u tom slučaju vas molim da odgovorite, ali vrlo pažljivo.

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Pomenuto lice pod pseudonimom Jaglič je lice koje je u dužem vremenskom kontinuitetu obavestavalo Službu državne bezbednosti o aktivnostima terorističke OVK u zemlji i aktivnostima koje su se dešavale u dijaspori na promovisanju, u albanskoj dijaspori, promovisanju OVK. Ako je to dovoljno.

TUŽILAC RE – PITANJE: Na osnovu čega vi ocenjujete informacije koje vam je on prosledivao, kao kvalitetne informacije?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Zato što su nam njegove informacije u početnoj fazi jako puno pomogle da ustanovimo ko je inspirator i organizator osnivanja OVK i koja su lica uključena u tu aktivnost, u inostranstvu pre svega, a kasnije i u zemlji.

TUŽILAC RE – PITANJE: Je li ta osoba bila pripadnika OVK?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Na koji način ste proveravali informacije koje ste dobijali od njega?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Proveravali smo ih preko drugih saradnika. Proveravali smo ih razmenom informacija u saradnji sa stranim službama, primenom tehnike i primenom mere tajnog praćenja u odnosu na jedan broj lica o kojima nam je on govorio, a prema kojima smo bili u mogućnosti da primenimo tu meru tajnog praćenja.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li vi ovo sada kažete na osnovu svojih ličnih iskustava sa Jagličem ili govorite uopšteno o onome što je vaša Služba i inače uvek radila u pogledu provere dobijenih informacija? Dakle, da li to važi i za Jagliča ili samo uopšteno govorite?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Pošto smo u ovom konkretnom trenutku govorili o Jagliču, govorim iz ličnog iskustva i iskustva koje je Služba državne bezbednosti imala sa njime. A i, inače, smo mi vršili unakrsnu proveru saznanja podataka koje smo dobijali od svakog lica, pa i saradnika, bez obzira na njegovu pouzdanost i stepen kvaliteta saradnje koji je do tada ostvarivao.

TUŽILAC RE – PITANJE: Vratimo se sada na sam dokument, na njegovu formu. Rekli ste da je 04845 bila šifra za operativca. Ispod toga vidimo rukom upisanu brojku „0389“ i „2021“, malo desno od te prve brojke. Možete li nam reći na šta se odnose ove rukom upisane brojke?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: To se, prva brojka se odnosi, znači, označava registarski broj u delovodniku koji je vodilo Odeljenje Resora državne bezbednosti, znači pod tim brojem je zavedeno, a drugi broj 2021 je broj kojim je taj dokumenat bio vođen u Centru RDB Prizren/Prizren. Znači, prvi broj je broj Podcentra, a 2021 je Regionalni centar u Prizrenu/Prizren, u delovodniku. Upisnik, to je čista administracija.

TUŽILAC RE – PITANJE: U izjavi ste objasnili šta znači „OA Krug“. Ispod toga vidimo „OO“ i „PO“. To je u gornjem desnom uglu tog dokumenta. Možete li nam reći šta označavaju te oznake?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, „OA“, „OO“, „PO“ su oblici operativnog rada Službe državne bezbednosti u tom periodu. Operativna akcija je složeni oblik operativnog rada koji omogućava Službi državne bezbednosti kombinovanu primenu različitih mera i živih izvora, u odnosu na određenu grupu ili pojavu koja je od značaja za nas, sa jasno naznačenim ciljem i rokom za završetak te akcije. OO, znači operativna obrada, to je niži oblik od operativne akcije, a to znači operativna obrada lica, znači pojedinca ili grupe za koju smo mi bili zainteresovani po našim kriterijumima. PO je prethodnica za OO, to je početna faza, znači već uočena delatnost, koja omogućava, znači, to je više vezano za primenu određenih sredstava i metoda Službe državne bezbednosti. Znači, oblici operativnog rada. I još samo ako može, detalj, radi

razjašnjenja. Znači da u ovoj informaciji, saznanja koja je dostavio saradnik se tiču lica koja su obuhvaćena i prethodnom obradom, lica ili lice jedno, nije bitno, koje je obuhvaćeno operativnom obradom i lica koja su obuhvaćena operativnom akcijom. Znači, spektar lica koja su različitim oblicima bila obuhvaćena radom Službe državne bezbednosti.

TUŽILAC RE – PITANJE: Moliću vas sada da nam polako kažete, šta tačno OO znači? Kako bismo čuli dobar prevod na engleski.

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: OO je operativna obrada, a PO. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: U redu. Ja bih zamolio da nam prevodioci to prevedu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, prevodioci jesu preveli, ali reč obrada je ona koja je problematična. Za nju bismo hteli da čujemo engleski ekvivalent.

TUŽILAC RE – PITANJE: Dobro. A PO, šta je to?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: PO je prethodna obrada. Znači, u kategorizaciji, radi razjašnjenja, simuliraću situaciju. Ukoliko Služba državne bezbednosti dođe do saznanja o neprijateljskom delovanju na jednom području, znači, to je prvi podatak. Dešava se nešto što interesuje službu. Ukoliko u kraćem vremenskom intervalu dođe do više takvih informacija koje direktno upućuju na lice ili grupu koja se time bavi, radi zakonske mogućnosti primene određenih mera i radnji Službe, to lice ili grupa se zavodi u prethodnu obradu. I tom prethodnom obradom, to znači oblikom rada ta lica su obuhvaćena. . .

prevodioci: molimo svedoka da uspori malo. Hvala.

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Izvinjavam se. Protokom vremena, ukoliko saznanja o delatnosti tog pojedinca ili grupe eskaliraju i dobiju viši stepen interesovanja i potrebe za delovanjem Službe, ta prethodna obrada prelazi u operativnu obradu. A operativna akcija je još viši, složeniji oblik rada, kojem su obuhvaćena mnoga lica, grupe, koje su pojedinačno obuhvaćena prethodnom i operativnom obradom. Ukoliko sam bio jasan.

TUŽILAC RE – PITANJE: Na ovom dokumentu, u zaglavlju sa leve strane, u 4. redu vidimo III/AET. Šta ovo „III“ označava, a šta skraćenica „AET“? A molim vas da polako date objašnjenje radi prevoda. Hvala.

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, Služba državne bezbednosti je svoju delatnost organizovala po principu teritorijalnog-linijskog rada. Ovo III znači tu treću linijsku obradu. Treća linija rada u okviru Službe državne bezbednosti bavila se ekstremizmom i u tu treću liniju rada su spadali delovanje albanskog ekstremizma i terorizma, delovanje srpskog ekstremizma i terorizma, delovanje muslimanskog ekstremizma i terorizma i, u suštini bi se moglo najkraće reći da se ova linija rada bavila unutrašnjom bezbednošću. Postoje i prva i druga linija rada, ali to ne bih, mislim, ako nema potrebe, govorio.

TUŽILAC RE – PITANJE: A, „AET“, šta to znači?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: To je skraćenica za naziv albanski ekstremizam i terorizam.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, to se već nalazi u zapisniku, na stranici 39. Svedok je to i ranije objasnio, a sada nastavite, molim.

TUŽILAC RE – PITANJE: Što se tiče ove šifre 04845, koja je sastavljena od 5 cifara, recite nam da li su svi operativci imali šifru sačinjenu od 5 cifara?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam lično imao petocifrenu. Ja mislim, to je stvar bila, pravo da vam kažem, informatike, administracije, radi lakšeg informacionog sažimanja podataka i zaštite operativaca. Mislim da je sa pet cifara, da su svi operativci, svi radnici koji su imali operativna ovlašćenja imali broj sa pet cifara iza kojeg je stajalo konkretno ime i prezime operativca.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li igde postoji spisak na kojem se nalaze popisane ove šifre sa imenima operativac?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno da, jer to je bio. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: U izvesnom broju dokumenata koji imamo ovde vidimo petocifrene šifre. Recite nam, da li vi, na osnovu sećanja, možete znati koji su operativci u pitanju?

SUDIJA ORIE: Mislim da vam je svedok na to pitanje već odgovorio malopre, rekao je, za ovog ovde operativca, da za njega zna koji je, ali da možda ne zna za neke druge.

TUŽILAC RE: Ali ja ovde ne mislim na ostale operativce, mislim samo na operativce pomenute u dokumentima koji su priloženi uz izjavu. Ja ne mislim da ga pitam da li on zna ko se krije iza svake pojedine petocifrene šifre.

SUDIJA ORIE: Dobro. Ako vi govorite samo o petocifrenim šiframa iz dokumenata koji su priloženi uz izjavu, to je u redu. Ali ja to tako nisam bio shvatio. No, nastavite.

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Izvinite, da li možete da ponovite pitanje. Ja se izvinjavam.

SUDIJA ORIE: Samo trenutak, gospodine Re. Vi ste, gospodine, videli dokumenta koja su priložena uz vašu izjavu. Među tim dokumentima ima podosta izveštaja koje su dostavili operativci označeni petocifrenim šiframa. Da li vi znate ko se krije iza petocifrenih šifara operativaca iz tih dokumenata? Da li ih, dakle, prepoznajete, da li je dovoljno da vidite šifru da biste znali o kome se radi ili su vam poznati samo neki od njih?

SVEDOK STIJOVIĆ: Apsolutno da i najznačajniji broj dokumenata koji su mi pokazani, ja poznajem lično te operativce. Ja sam čak, lično, kao šef analitike obavljao direktne razgovore sa njima u proceni verodostojnosti i daljim planovima i namerama prema delatnosti kojom su se oni bavili.

TUŽILAC RE – PITANJE: Moliću vas da pogledate tačku 7. izjave. A ja ću zamoliti da se to, takođe, prikaže na ekranu. Pod tačkom 7. spominje se operacija „Krug“ koja je vođena od

početka 90-ih pa nadalje i tu se kaže da se odnosi na sve izvore informacija koji su bili na raspolaganju, dakle na žive izvore, na elektronsko osmatranje i na izveštaje iz sredstava javnog informisanja. Recite nam, koja je bila svrha operacije „Krug“ i ko je dao saglasnost da se ta operacija pokrene?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, konkretno, mogu o ovome jako puno da kažem, imajući u vidu, pre svega, da sam lično napravio predlog za vođenje ove operativne akcije „Krug“, sa krajnjim ciljem i sa zadacima koji su bili za potrebe Državne bezbednosti. Zadaci su bili, znači, sama akcija, sama potreba za vođenjem ove operacije se pojavila kada je počela da eskalira ekstremistička i teroristička aktivnost na području Kosova i Metohije, znači, negde 1996. godine. I, mi smo na osnovu saznanja koja samo imali u tom periodu, došli do podataka koji su sa visokim stepenom pouzdanosti ukazivali da se iza te i takve terorističke delatnosti nalazi organizovan rad jedne ilegalne organizacije Narodnog pokreta Kosova. Imajući to u vidu, sa širokim obrazloženjem, imenima i prezimenima lica koja su uključena, ja sam sačinio predlog za vođenje ove operativne akcije, sa zadatkom i sa ciljem otkrivanja, dokumentovanja, praćenja i presecanja takve delatnosti. Predlog je značio da se akcija vodi u Prištini/Prishtinë, da Priština/Prishtinë koordinira aktivnosti regionalnih centara, a odluku o vođenju te akcije, predlog je išao ka Beogradu i odluku o vođenju te akcije doneo je ministar unutrašnjih poslova Srbije. Znači, načelnik Resora državne bezbednosti je odobrio, a ministar unutrašnjih poslova Srbije je doneo odluku o vođenju te operativne akcije „Krug“. Ona je, znači, podrazumevala, pre svega aktivnosti organizacije NPK, Narodnog pokreta Kosova i OVK.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ko je na Kosovu bio zadužen za tu operaciju?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ta operacija je direktno potpadala u nadležnost rukovodstva Resora državne bezbednosti za Kosovo i Metohiju. U tom trenutku rukovodioc Službe državne bezbednosti za Kosovo i Metohiju je bio David Gajić, a nakon njega je, krajem 1998. godine, imenovan Milosav Vilotić. Neposredno, operativni šef, između mene i njih je bio Milan Laković, načelnik Centra državne bezbednosti Priština/Prishtinë.

TUŽILAC RE – PITANJE: Pogledajmo sada paragraf 10. vaše izjave. On je takođe prikazan na ekranu. Tu stoji: „To praktično znači, svaki izveštaj i pisani dokument koji se odnosi na terorističke aktivnosti OVK u tzv. Operativnoj zoni Dukadžin/Dukagjini, u 1998. godini, gde se spominje ime Ramusha Haradinaja ili članova njegove porodice, pre svega, Dauta i Nasima.“ Recite nam, molim vas, (prevodilac ne čuje tužioca). . .

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Nisam čuo ništa. Upozorenje prevodioca je da nije čuo tužioca.

TUŽILAC RE – PITANJE: Paragraf 10. prvi red. Molim vas da pročitate šta tu piše?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Paragraf 10. To praktično. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: Sačekajte samo. Pročitajte u sebi, molim vas. Recite nam, da li su informacije koje su tu navedene, prikupljene u okviru operacije „Krug“?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Dalje se pominje prisluškivanje telefonskih razgovora, te elektronsko praćenje Ramusha Haradinaja, Lahija Brahimaja i njihovih bliskih saradnika. Moliću

vas da nam kažete, šta se desilo sa transkriptima, zapisima tih prisluškivanih razgovora, odnosno kasetama?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ja na to pitanje ne mogu da vam dam tačan odgovor. Znam da su ti dokumenti i transkripti rađeni, da postoje snimci tih razgovora, gde se nalaze, ne mogu tačno da vam kažem. Mislim, to bi trebali da pitate moje vlasti u Beogradu, gde se nalazi dokumentacija o tome.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li vi mislite da oni i dalje postoje?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam uveren da dobar deo te dokumentacije postoji. Jer, lično znam da smo uoči početka bombardovanja značajan deo dokumentacije izvukli sa Kosova i Metohije i dislocirali na bezbedna područja u užem delu Srbije.

TUŽILAC RE – PITANJE: Molim vas da pogledate paragraf 18. izjave. U njemu se spominje nekakva zbirka dokumenata OVK koje je za štampu pripremio Gafurr Elsani. Vi kažete da je predgovor te knjige napisao izvesni Emrush Dzemailji i da je on napisao kako je OVK bio deo projekta LPK. Molim vas da nam kažete ko je bio taj Emrush Dzemailji?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Emrush Dzemailji je u tom trenutku bio predsednik Narodnog pokreta za Republiku Kosovo. To je istaknuti član i pripadnik tih ilegalnih organizacija koje su, početkom 80-ih, delovale na Kosovu i Metohiji i on je, nakon zadnjeg sastanka u martu mesecu, koji je imao u Tirani, sa pripadnicima albanske dijaspore gde su promovisali OVK, prešao na Kosovo i Metohiju i od tada pa do kraja je boravio i bio u štabu Ramusha Haradinaja u Glođanu/Gllogjan, pod pseudonimom i lažnim imenom, koji je koristio radi zaštite, bezbednosne zaštite. On je i sada visoki funkcioner te organizacije, Narodnog pokreta Kosova.

TUŽILAC RE – PITANJE: Recite nam, na osnovu onoga što vi znate o njegovim aktivnostima, možete li nam reći, kakva je bila njegova situacija da bi mu omogućavala da da ocenu o dokumentima iz te zbirke?

ADVOKAT GUY-SMITH: Mislim da ovo pitanje, da se ovim pitanjem od svedoka traži da nagađa.

TUŽILAC RE - PITANJE: Ja sam svedoka pitao da nam kaže, na osnovu informacija kojima je on raspolagao o gospodinu Dzemailjiju, na koji način on ocenjuje njegovu mogućnost davanja ocene tih dokumenata.

SUDIJA ORIE: Pa, sada ste ga formulisali malo bolje. To pitanje sada počinje da liči na pitanje koje se tiče činjenica, a ne nagađanja. Dakle, izvolite.

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno se ne radi o nikakvim nagađanjima. To je knjiga koju je Narodni pokret Kosova izdao 1998. godine u martu mesecu, u Švajcarskoj, u kojoj je hronološkim redom objavljena dokumentacija Narodnog pokreta Kosova i Oslobođilačke vojske Kosova, u kojoj je prikazan razvojni put te organizacije i terorističke OVK. Čovek je bio predsednik Narodnog pokreta Kosova, najuticajnija politička ličnost u toj stranci, čiji je vojni projekat OVK. On je na područje Glođana/Gllogjan došao iz Tirane, posle jednog skupa u

Tirani, gde je promisao Oslobođilačku vojsku Kosova i duži vremenski period je boravio u Glođanu/Gllogjanu štabu Ramusha Haradinaja, pod pseudonimom. I ne samo on, nego je bilo više članova užeg rukovodstva te organizacije, na primer, Hajdin Abazi, član najužeg rukovodstva NPK, Narodnog pokreta Kosova, koji je pod pseudonimom Ljum Hajdžiju boravio u Juniku/Junik, kod Đakovice/Gjakovë. I Emrush Dzemailjije od samog početka boravka u Glođanima/Gllogjan imao najznačajniji uticaj na Ramusha Haradinaja, koji je zbog njegovog političkog mesta na kojem se on nalazio, omogućio Ramushu Haradinaju i toj zoni, doprineo da on bude na toj poziciji.

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da želite da saznate na osnovu čega svedok iznosi ovo mišljenje.

ADVOKAT EMMERSON: Da. Smatram da je izuzetno važno da jasno razlikujemo činjenične informacije i mišljenje, iznošenje mišljenja prilikom iskaza, a neizbežno je, kada pogledamo one pasuse izjave 92 ter za koje je Pretresno veće već odlučilo da o njima ne treba diskutovati, međutim, neizbežno je da se postavljaju jasna pitanja na koja se traži odgovor da ili ne. Ukoliko to ne učinimo onda ćemo zalutati, kao što ovde to činimo, u neku mešavinu činjenica i ličnih stavova. Sa dužnim poštovanjem, mislim da je neophodno da se ovim pozabavimo. Ja ne tražim da se gospodin Re vrati u nazad i ponovo postavi svoja pitanja, međutim, uopšteno govoreći trebalo bi da izbegnemo da ovaj svedok dalje iznosi svoje mišljenje, pa mu treba postavljati jednostavna pitanja na osnovu činjenica.

SUDIJA ORIE: Da, gospodine Re, na taj način bi svakako izbegli prigovore, ukoliko budete išli korak po korak i budete se koncentrisali što više na činjenice. Možete da nastavite.

TUŽILAC RE – PITANJE: Kakve vi informacije imate o uticaju gospodina Dzemailjija na OVK i LPK, odnosno na Narodni pokret Kosova?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Činjenica je da je Emrush Dzemailji bio predsednik Narodnog pokreta Kosova, organizacije koja je formirala OVK. Činjenica je da je, nakon sastanka u Tirani, koji je on vodio, prešao na Kosovo i činjenica je da je Emrush Dzemailji. . .

SUDIJA ORIE: Ja bih vas ovde zaustavio. Ja shvatam da vi odgovarate na moju molbu da se iznose činjenice. Ali, ukoliko počnete rečenicu, tako što kažete činjenica je, to ne znači da je samim tim nešto postalo činjenica. Dakle, pre svega, a to je nešto što nam možete reći na osnovu vlastitih zapažanja, od koga ste vi saznali za ove događaje? Jer, to je nešto što ste vi niste lično doživeli, pretpostavljam da vi niste lično bili pored ove osobe kad je ona došla iz Tirane? Dakle, pre svega bismo želeli da saznamo nešto o izvoru ovih informacija koje ste nam upravo preneli.

SVEDOK STIJOVIĆ: Časni Sude, da li želite da vam govorim samo o periodu od kada se Emrush Dzemailji nalazio u štabu u Glođanu/Gllogjan, od marta, krajem marta 1998. godine ili da vam ukažem na genezu Emrush Dzemailji, ko je on i kakva je njegova uloga u svemu tome.

SUDIJA ORIE: Ne, nije to moj cilj. Ja jednostavno govorim o vašem prethodnom odgovoru. Vi ste rekli, činjenica je da je Emrush Dzemailji bio predsednik Narodnog pokreta za Kosovo. Kako ste vi to saznali? Da li ste videli neka dokumenta koja je on potpisao, da li ste to videli na televiziji, kako ste vi za to saznali?

SVEDOK STIJOVIĆ: Saznali smo zato što smo došli u posed dokumenata sa sastanaka koje je imala ta organizacija u prethodnom periodu, saznali smo preko naših ljudi saradnika i živih izvora, da upotrebim taj termin, koje smo imali u Švajcarskoj i Nemačkoj, koji su bili u vrlo bliskom kontaktu sa njim, a saznali smo iz javnih stavova i Emrusha Dzemailjija u javnosti, kao i o dokumentima koji su se pojavljivali u medijima na albanskom jeziku na Kosovu i Metohiji i u inostranstvu, a koji nikada nisu bili, govorim o medijima samo u ovom trenutku, nikakvim opovrgnuti od strane ni Emrusha Dzemailjija ni bilo koga drugog u tom periodu, pa ni danas.

SUDIJA ORIE: Hvala vam. Gospodine Re, možda biste mogli na isti način da postupite kada je reč o sledećoj činjenici koju je predočio svedok, da je dotično lice prešlo na teritoriju Kosova posle sastanka kojim je predsedavao u Tirani, kako je svedok za to saznao.

SVEDOK STIJOVIĆ: Je li mogu da. . .

SUDIJA ORIE: Izvolite.

SVEDOK STIJOVIĆ: Televizija Albanije „Tirana“ je objavila u večernjim satima da je u Tirani održan sastanak na kome je bio prisutan i govorio Emrush Dzemailji i bila su još dva člana predsedništva, ja se sećam da je bio i Iber Demaj, to je lice sa tog područja, sa područja Peći/Pejë. I oni su, na tom sastanku, medije upoznali sa aktuelnom situacijom na Kosovu i Metohiji i ulogom koju NPK treba da ima u narednom periodu. Preko novinara koji je prisustvovao toj konferenciji za štampu smo saznali da je, obavešteni smo, ne saznali, obavešteni smo da je značajan broj rukovodstva te organizacije, krajem marta meseca, početkom aprila, ilegalnim putem prešao na Kosovo i Metohiju i uključio se u aktivnosti OVK, direktno na terenu. Ja sam pomenuo Emrusha Dzemailjija, a mislim da sam pomenuo i Hajdina Abazija. To je lice, znači član užeg rukovodstva NPK, koje je koristilo lažno ime i prezime u Juniku, Lym Haxhiu i to je lice koje je u široj javnosti poznato kao lice koje je pod tim lažnim imenom i prezimenom dočekalo jednu visoku delegaciju, američku delegaciju u tom mestu. To je poznata javna stvar, Holbrooke i ne želim sada da opterećujem i dalje da širim tu priču. Zatim da je jedan drugi deo lica otišao dublje u teritoriju Kosova. Adem Grabovci je bio takođe na području kojim je, na kojem je. . .

SUDIJA ORIE: Da vas zaustavim ovde. Ja sam zapravo pokušavao da otkrijem, pre svega, ko je bio izvor vaših saznanja u vezi sa ovom osobom. Dakle, u vezi sa tim kako znate kako je on predsedavao, da je on predsedavao sastanku u Tirani, vratio se na Kosovo? Gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: Veoma često, a to vidim u poslednjem nizu pitanja i odgovora, ovaj svedok će se pozivati na informacije iz živih izvora. Pretpostavljam da, kada koristi ovu vrstu izraza, da je reč o izvoru koji ne želi da imenuje, tako da ja neću svaki put ustajati i tražiti da se identifikuje izvor, jer, naravno, činjenica da je neki izvor informacija anonimna, svakako će imati svoju težinu kada Pretresno veće bude procenjivalo koliku važnost da prida ovom dokaznom materijalu, odnosno pruženim informacijama. Međutim, ja bih želeo da usvojim sledeći stav.

Sve dok svedok voljno ne navede ime svog izvora, mi ćemo pretpostaviti da je to izvor koji ne želi da imenuje.

SUDIJA ORIE: U redu. Da pitamo svedoka. Kada kažete da ste nešto saznali iz izvora, a ne navedete ime tog izvora, da li je to zato što niste voljni da imenujete dotični izvor?

SVEDOK STIJOVIĆ: Ja sam kazao, slažem se sa vama, vezano je za jednog novinara koji je prisustvovao tom sastanku, ali sam ja, pre toga i kazao, poštovani i časni Sude, da je ta vest emitovana na televiziji i da je. . .

SUDIJA ORIE: Da, da. Ali, ubuduće, ukoliko ne navedete ime nekog izvora, dakle lica koje vam je pružilo određenu informaciju, mi vas zapravo pozivamo da ili spontano navedete ime date osobe, a ukoliko to ne učinite, nama je jasno da vi imate razloge zbog kojih radije ne biste da imenujete datu osobu. Na taj način ćemo mi tumačiti vaš iskaz. Gospodine Re, možete da produžite. Ustvari, upravo gledam na sat, možda bi bio pravi trenutak za pauzu. Pozvao bih, usput budi rečeno, obe strane, uključujući i Odbranu, meni je jasno da dosadašnje intervencije Odbrane nisu bile neobrazložene, međutim, ja bih vas podstakao na to da ih ograničite što je više moguće, jer na ovaj način prekidamo gospodina Rea, a ukoliko bude potrebno ja ću intervenisati.

TUŽILAC RE: Časni Sude, samo nešto pre pauze. Kada je reč o priložima uz izjavu, da li bi Sekretarijat mogao da dodeli brojeve za svaki od ovih priloga. Oni svi imaju brojeve po spisku 65 ter. Naravno, ja sa svedokom ne mogu da pogledam svaki od ovih dokumenata, ali, pošto će u nekom trenutku biti reči o tome da li su oni prihvatljivi ili ne, možda će se na neki ulagati prigovor, pa bi onda bilo dobro. . .

SUDIJA ORIE: Predlažem da, za sada, radimo na osnovu priloga onakvih kakvi su sada. Možda ćemo uskoro doći do tačke kada će se izneti argument da su oni svi prihvatljivi materijal, ali bi stanovište Odbrane moglo da bude drugačije. Mi ćemo tada doneti odluku. Ukoliko Odbrana kaže, ne gospodine Re, nama odgovaraju svi ovi dokumenti, mada ne verujem da će oni to reći, već su rekli da to nije slučaj. Međutim, recimo, ukoliko se oni predomisle, onda ćemo dodeliti broj ovim dokumentima, svakom, dodelićemo broj svakom pojedinačnom dokumentu. Ali, za sada bih više voleo da radimo na osnovu ovih već postojećih brojeva, brojeva koje nose kao u prilogu, jer ćemo ih tako lakše naći.

TUŽILAC RE: Ja to razumem. Međutim, ona poteškoća na koju sam ukazao, ja mislim da oni već imaju dokazni broj P932 ili nešto slično, tako da, želeo bih da mogu da ih citiram pojedinačno, nekih 20 ili 30 dokumenata, a to je dosta teško ukoliko nemamo pojedinačne brojeve.

SUDIJA ORIE: Dobro. Razumem da redosled nije bez značaja za vas. Gospodine sekretare, gospodine Re navodi da bi želeo da se svaki dokument označi u svrhu identifikacije, tako da mu dodelite broj, a docnije ćemo odlučiti da li će se predložiti u usvajanje u spis ili biti prihvaćen u spis.

TUŽILAC RE: Tražim da se oni označe u svrhu identifikacije, možda bi to moglo da se uradi posle pauze, tako da se dodele hronološki brojevi, a docnije možemo razgovarati o tome da li su prihvatljivi. Međutim, važno je da budu u odgovarajućem redosledu. Dakle, da imaju brojeve, na primer, 1, 2, 3, 4, 5, a docnije možemo raspravljati o pravnim pitanjima. Jer, za sada neki imaju brojeve, neki ne. Dakle, ja bih prosto želeo da sve bude u redu.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare, da li biste to mogli da obavite. Onda će Sekretarijat, dakle, obezbediti brojeve za ove dokumente.

ADVOKAT EMMERSON: Časni Sude, želeo bih da kažem nešto o vašem komentaru u vezi sa prekidima. Ja, naravno, ne znam koje dokumente gospodin Re želi da predoči svedoku, ima ih ovde podosta. Naravno, ja ću učiniti ono što Pretresno veće naloži, ali mi ulažemo prigovor, kao što časni Sud zna. Ne samo na prilog, već takođe i na sažetak koji je svedok izneo na osnovu sadržine priloga. E, sad ja ne želim da oduzimam vreme svaki put kada gospodin Re pređe na sledeću temu i na sledeći dokument, ali ako on to namerava da uradi, neophodno je da ja uložim prigovor. Sa dužnim poštovanjem, kada je reč o izjavi po Pravilu 92 ter i onda o usmenom iskazu, mislim da u delu te izjave se jednostavno sažima sadržina priloga, a sadržina tog priloga još uvek je veliko pitanje da li će oni biti prihvatljivi ili ne. Tako da, možda bi, drugim rečima, ono što ja želim jeste da sprečim situaciju gde ja stalno moram da ustajem kako bih ulagao prigovore na usmeni iskaz, umesto da se reši pitanje prihvatljivosti ovih dokumenata na koje mi ulažemo čvrst prigovor, a u vezi sa kojima još uvek nije doneta odluka.

SUDIJA ORIE: Pa, naravno, sve to dosta zavisi od načina na koji se postavljaju pitanja.

ADVOKAT EMMERSON: Upravo tako.

SUDIJA ORIE: Na primer, kada se sažima neki dokument, može da se počne pitanjem, da li ste videli ovaj dokument, da li ste ga vi napisali, da li ste ga vi potpisali, znate li ko je autor dokumenta. Naravno, to bi moglo da promeni situaciju, jer bi moglo da nam pruži dodatne informacije o samim priložima. Mislim da je gospodinu Reu savršeno jasno kako da izbegne ovu vrstu prigovora koje može da očekuje, naročito kada ima u vidu ono što ste vi upravo rekli.

ADVOKAT EMMERSON: Vi ste, naravno, tražili da mi smanjimo broj prigovora, ali to ipak moram da naglasim, zavisi od načina na koji se bude vodilo glavno ispitivanje.

SUDIJA ORIE: Da, gospodin Re je toga svestan.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja sam siguran da je gospodin Re takođe svestan proceduralnog pitanja u vezi sa prihvatljivošću bilo kojeg od ovih dokumenata u vezi sa zahtevima po Pravilu 65 ter, koja smo mi već opisali u našem pisanom podnesku. Kako ne bismo izgubili iz vida ovo proceduralno pitanje, pošto sam već ustao, ne znam da li bi ovaj gospodin bio spreman na to, ali ukoliko jeste, mi bismo cenili ako bismo mogli da dobijemo primerak predloga da se počne „Krug“.

SUDIJA ORIE: Da, ukoliko to ima na raspolaganju. Da li vi još uvek imate na raspolaganju predlog da se započne operacija „Krug“?

SVEDOK STIJOVIĆ: Ne, to je u arhivi Službe državne bezbednosti. Ja mislim da vrlo lako možete od vlasti dobiti direktno i predlog i odluku. I predlog za zavođenje, koji je potekao, koji sam ja napisao i odluku je potpisana u Beogradu i na Kosovo stigla da se radi, da je dozvoljena dalja aktivnost po toj operativnoj akciji „Krug“. Znači, predlog i odluka, tako se zovu oba dokumenta.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, ne znam da li vi to imate već negde u svojoj dokumentaciji.

TUŽILAC RE: Ne.

SUDIJA ORIE: Imamo, naravno, praktičan problem. Svedok ne bi trebalo sa vama da razgovara više o bilo čemu što se tiče njegovog iskaza, niti sa vama niti sa bilo kim drugim. Međutim, ukoliko strane imaju neki predlog kako da se dođe do ovog dokumenta, na način koji bi bio prihvatljiv obema stranama, i to naravno, pretpostavljam što je pre moguće, da bi to svima više odgovaralo, Pretresno veće predlaže da se iznese takav predlog. Sada idemo na pauzu, a nastavićemo u 18.10 časova.

(pauza)

sekretar: Ustanite molim. Izvolite sedite.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, možete da nastavite. Ili, možda da najpre pitam, ima li nekih predloga u vezi sa tim kako da dođemo do ovih dokumenata, tačnije do predloga i do odluke, jeste li razgovarali o tome?

ADVOKAT GUY-SMITH: Pa, pokušaćemo da nađemo neko rešenje.

SUDIJA ORIE: U protivnom, možda bismo mogli da uputimo jednu kraću pisanu poruku svedoku. Možda bi to bio način da rešimo to pitanje.

TUŽILAC RE: Pa, ja mislim da je jedini način da uputimo zahtev Republici Srbiji, a onda ne možemo dobiti dokument za manje od nedelju dana.

SUDIJA ORIE: Da, naravno. Ja sam se pitao da li možda postoji neki neformalni način, svedok je rekao. Ali, vi porazgovarajte o tome pa kakav god predlog da iznesete ja ću to razmotriti.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ponovo, u pasusu 18. izjave vi pominjete još jedno lice, koje se pominje u izjavi, to je Gafurr Elsani. Da li znate ko je to bio? Da ili ne?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ko je to?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: To je, Gafurr Elsani je pripadnik Narodnog pokreta Kosova. Inače je bio urednik glasila „Zeri i Kosoves“, koje se izdavalo u Švajcarskoj, a to je glasilo ove organizacije o kojoj govorimo, Narodni pokret za Republiku Kosovo ili NPK.

TUŽILAC RE – PITANJE: Na koji način je on učestvovao u objavljivanju saopštenja za štampu OVK koji su sadržani u ovoj knjizi? Kada budete odgovarali na pitanje, molim vas da kažete Pretresnom veću, kako ste za to saznali?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mogu da kažem da znam da je on učestvovao u izradi sadržaja tih saopštenja. Ono što znam je da su ta saopštenja, koja je davala Oslobođilačka vojska Kosova štampana u listu čiji je on bio glavni i odgovorni urednik u „Zeri i Kosoves“.

TUŽILAC RE – PITANJE: Vi ste ranije pomenuli da su ovi dokumenti objavljeni u vidu knjige, 1998. godine. U pasusu 18. pominje se ova knjiga, objavljena u martu 2003. godine i to je ona koja se nalazi u prilogu vašoj izjavi. Da li je knjiga iz 2003. godine ista knjiga, u različitom izdanju ili, o čemu je reč?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da, radi se o istoj knjizi različitog izdanja. Znači, prvi tiraž ove knjige je objavljen u martu mesecu 1998. godine, u Arau, u Švajcarskoj, od strane Narodnog pokreta Kosova. Štampalo ju je glasilo „Zeri i Kosoves“. Kasnije je to izdanje, u više navrata, ponovo doštampavano i ja ono što sam video ovde je izdanje iz 2003. godine. Znam da je 10.000 primeraka u Francuskoj, tokom 1999. godine štampano. Ovaj prvi tiraž je od 3.000 primeraka u Švajcarskoj.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li ste vi knjigu pročitali u prvobitnom izdanju, 1998. godine?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Možda ne u martu 1998. godine, ali početkom aprila, da. Čim je izdata ta knjiga mi smo je ubrzo dobili iz inostranstva i ja znam, relativno dobro albanski, imao sam je u rukama, a nakon izvesnog vremena napravili smo i direktan prevod knjige, sadržaja knjige i svega onoga što je objavljeno u knjizi.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li biste mogli da pogledate prilog broj 2? Nadam se da smo u međuvremenu dobili broj, za ovaj prilog.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare.

sekretar: Da, časni Sude. To je, po spisku 65 ter, 01988, i dodeljen mu je broj P934.

SUDIJA ORIE: Hvala.

TUŽILAC RE – PITANJE: Hvala vam. Pokazaćemo to u elektronskoj sudnici. Da li možete da pogledate stranicu koja nosi broj 7, u dnu primerka koji vi imate gospodine Stijoviću, tu se pominju zone OVK?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Molim vas da pogledate pasus u kojem piše: „Planirano je da OVK bude sastavni deo okupiranih teritorija. “ Onda vas molim da pogledate deo gde piše: „Očigledno

je da je OVK operisala u više nego u jednoj zoni. “Kakve su to zone bile? A onda se objašnjava da su to zone 1, 2, 3, 4 i 5. E sad, ovo je, u Predgovoru knjizi koju je napisao gospodin Dzemailji. To je objašnjeno, objašnjeno je da je on tu predsedavao Narodnim pokretom za Kosovo. Moje pitanje glasi ovako. Kako se informacija u predgovoru ove knjige i saopštenja za štampu koje ste vi pomenuli, slažu sa informacijama koje je vaša Služba imala 1998. godine ili pre toga, u vezi sa ovih pet teritorijalnih zona OVK?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Odgovor na ovo pitanje ima svoju predistoriju. Pa, ako dozvolite da ukažem.

TUŽILAC RE – PITANJE: To zavisi koliko je to relevantno u odnosu na pitanje. Da li je reč o dugom objašnjenju?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Onda ću se zadržati . . . Znači, nama je, nakon tih, mi smo 1993. godine izvršili hapšenje jedne, lišavanje slobode jedne veće grupe pripadnika NPK. Kroz istragu i rad sa njima, kroz sudski postupak i operativne radove sa njima, došli smo do brojnih saznanja o planovima i namerama Narodnog pokreta Kosova. Preko njih, a onda smo kasnije, kroz zapisnike sa sastanaka koji su održani došli do saznanja da Narodni pokret Kosova, koji i dalje zastupa svoj kontinuirani cilj, odnosno, znači, krajnje ekstreman, politički cilj ujedinjenja svih teritorija na kojima žive Albanci na Balkanu. U tom kontekstu oni su te zone, te teritorije na kojima žive Albanci na Balkanu, podelili u pet zona. Prva zona je bila zona dejstava na području Kosova. Druga zona je bila zona dejstava na području Makedonije. Treća zona je zona dešavanja, to su te, područje južnog dela Srbije na području opština Preševo, Bujanovac i Medveđa. Četvrta je obuhvatala područje Crne Gore i peta zona bi trebala da obuhvata aktivnosti na teritoriji Srbije. Kroz. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: Ja bih vam pomogao u vezi sa tim šta mene tačno zanima. Mene zanima da utvrdimo pouzdanost saopštenja za štampu OVK u ovoj knjizi i mene zanimaju vaša saznanja, nezavisno od sadržine ovih saopštenja za štampu i zanima me to koliko su tačne informacije koje pruža u Predgovoru gospodin Dzemailji i kako je on saznao, kako je on stavio ove informacije u vezi sa pet zona u knjigu. Eto, to je ono što mene zanima. Da li vam je to od pomoći u odgovoru?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Na osnovu ovoga što sam vam upravo rekao, molim vas da odgovorite sledeće. U kojoj meri je ono što gospodin Dzemailji piše u predgovoru, u skladu sa onim informacijama koje ste vi imali nezavisno od toga, a što se odnosi na zone?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno, u potpunom skladu i apsolutno odgovara onome što smo mi znali u tom trenutku o nivou organizovanja i planovima razvoja OVK i NPK u narednom periodu.

TUŽILAC RE – PITANJE: Sledeći pasus je pasus 19. Vi tu kažete da je OVK po prvi put preuzela odgovornost za izvedeni teroristički napad u saopštenju za javnost čiji su delovi objavljeni 29. novembra 1994. godine. Ovo saopštenje se nalazi u prilogu broj 3. Ono što bih ja želeo da vas pitam je sledeće. Da li ste vi ovo videli u to vreme, u vreme događaja?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE: Pre nego što produžim dalje, molio bih da se ovom dokumentu dodeli sledeći broj.

sekretar: To je po spisku 65 ter 01989, a označen je u svrhu identifikacije pod brojem P935.

SUDIJA ORIE: Hvala vam gospodine sekretare.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li ste bili upoznati sa onim što nazivate terorističkim napadom na službenika DB-a po imenu Lutfi Ajazi u to vreme?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Na osnovu vaših saznanja, da li je ono što piše u ovom objavljenom dokumentu od 29. novembra 1994. godine, tačno ili ne?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC RE – PITANJE: Budite ljubazni pa pogledajte 20. pasus svoje izjave. No, pre nego što to učinite, hteo bih da se pozabavim nečim drugim. Kako ste vi saznali za ovaj napad na Lutfi Ajazija i da li ste njega poznavali lično?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Lutfi Ajazi je moj kolega, operativne Državne bezbednosti koji je živeo u Glogovcu/Gllogovc, a radio u prištinskom Centru državne bezbednosti, regionalnom. Tog dana smo čitav dan bili zajedno i on je u kasnim večernjim satima krenuo kući i, nakon određenog boravka u jednom lokalnu u Glogovcu/Gllogovc, na putu ka kući, u vozilu, znači u kasnim večernjim satima, na 100 do 150 metara pre kuće, izvršen je napad od tri NN lica na njega. U tom napadu Lutfija je teško ranjen. Pogođen je sa dva metka, jedan ga je pogodio u leđni deo, drugi u koleno, a ja sam o napadu upoznat pet minuta, možda i manje, od toga, jer me pozvao njegov rođeni brat, mobilnim telefonom i obavestio da je izvršen napad, da, oni su uzvratili vatru, članovi porodice, njegov otac, braća, puškama. Došla je policija i Lutfija je hitno upućen kolima Hitne pomoći ka Prištini/Prishtinë, ka bolnici. Oni su me obavestili o tome i tražili da ja sačekam Lutfiju u bolnici, da vidim šta se dešava, kako je, i ja sam to i uradio. A nakon završenog prijema Lutfija. . .

SUDIJA ORIE: Mogu li da vas zaustavim na ovom mestu. Mislim da je gospodine Re, pre svega želeo da sazna kakav je izvor vaših ličnih saznanja u vezi sa ovim, a ne sve pojedinosti u vezi sa tim. Jer, ovde ima veliki broj događaja koje treba da obradimo. Ukoliko budemo zalazili u sve pojedinosti, ovde, zapravo, gospodin Re samo pokušava da ustanovi da to nije nešto što ste vi jednostavno pročitali, već je to nešto o čemu ste imali ličnih saznanja, koja su saglasna sa onim što piše u dokumentu. Eto, to je ono što je on želeo da utvrdi. Možete da nastavite gospodine Re i ohrabrujemo vas da vi objasnite ovakve stvari svedoku, tako da možemo brže da napredujemo.

TUŽILAC RE – PITANJE: Kada je reč o sledeće tri godine, 1995, 1996. i 1997, o kojima govorite u 20. pasusu svoje izjave, koji će biti prikazan u sistemu elektronske sudnice, vi govorite o tome da se dramatično povećao broj terorističkih napada na policiju i na Albance. Kažete da ste vi beležili napade na snage bezbednosti i civilno stanovništvo na Kosovu od 1992. do 1998. godine i da ste posle toga rekonstruisali brojke, a brojke koje ste stavili su sledeće: 8 napada

1992. godine, 75 napada 1997. godine, a 1.486 napada do 30. novembra 1998. godine. U trećem pasusu svoje izjave. . .

SUDIJA HOEPFEL: Da li ste vi mislili na novembar 1998. godine? To nije ušlo najjasnije u zapisnik.

TUŽILAC RE: Da bude jasno, 1.486 napada do 30. novembra.

TUŽILAC RE – PITANJE: U pasusu 62. vi takođe govorite o tabelarnom pregledu ovih napada. Pretresno veće zanima kako ste vi došli do ovih brojki? Ja bih vas molio da nam to što kraće objasnite? Dakle, koji su izvori vaših informacija i kako ste obavili proračune? I, molim vas, da me pogledate, jer ću, možda, u nekom trenutku morati da vas prekinem.

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Sve ovo je u internim podacima Službe bezbednosti. Znači, mi smo kao analitika, vršili analizu dešavanja na terenu, a jedna od značajnijih stvari koju smo pratili je bio broj, način i tok događaja koji se dešavaju, vezano za ove terorističke aktivnosti. I, vrlo je bilo jasno i prepoznatljivo da eskalacija takvih delatnosti kreće od kraja 1995. godine, sa ubrzanjem tih militarizacija, ubrzanjem tih terorističkih dejstava, što se iz podataka može zaključiti. Ja sam, znači, to su podaci koji su se slivali kod nas, znači, interni podaci Službe državne bezbednosti, podaci koje je registrovalo Ministarstvo unutrašnjih poslova, Služba javne bezbednosti, podaci koji su u medijima objavljivani. I, ja sam kasnije, znači to rekonstruisao. Kad kažem kasnije, znači, posle 1999. godine. Zbog nekih ličnih razloga koristio sam neka dokumenta, pre svega časopis Ministarstva unutrašnjih poslova Srbije pod nazivom „Bezbednost“, koji je objavio ove podatke u seriji, koji su bili usaglašeni, koji su bili u potpunoj srazmeri sa onim što se dešavalo.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ono što vi nazivate u ovim podacima „napad“, šta pod time podrazumevate? Šta je moralo biti učinjeno da bi moglo predstavljati napad i ući u te tabele?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, postoji više teorija kako i na koji način se objašnjava teroristički napad. Znači, teroristički napad, po kriterijumima kako svi ocenjuju u svetu. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: Zapravo me zanima šta to predstavlja? Da li se tu radi o otmicama, o bombaškim napadima, o ubistvima, o pretećim pismima? Dakle, šta sve tu spada?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ovde spada napadi vatrenim oružjem, bombama i drugim eksplozivnim sredstvima na građane, Albance, Srbe, pripadnike MUP-a i pripadnike Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC RE – PITANJE: Na osnovu izveštaja policije, prijava, na osnovu čega?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Na osnovu prijave, na osnovu izveštaja policije, na osnovu izveštaja medija, jer su to događaji koji su bili, koji su bili vrlo dobro praćeni i u sredstvima informisanja i na albanskom i na srpskom jeziku, što se vrlo lako može ustanoviti pregledom medija iz tog perioda i štampe.

TUŽILAC RE – PITANJE: Zamoliću vas da napravite jednu procenu sada, da sudijama kažete šta su, po vama, bili najteži vidovi napada, a šta su bili najlakši vidovi napada koje ste tu uključili?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, najteži napadi su bili napadi koji su izvođeni uz primenu vatrenog oružja, bacanjem bombi, podmetanjem eksplozivnih naprava. To su bili najteži napadi. U ovu vrstu spadaju, znači, posledice toga su ubistva i teža ranjavanja i napadi gde je bilo pucano na Policiju, građane i Vojsku, ali bez posledica. Znači, svaki napad vatrenim oružjem, ovde ne ulazim u posledice tih napada. Znači, najteži napadi su vatrenim oružjem, bacanjem bombi i eksplozivnih naprava.

TUŽILAC RE – PITANJE: Koji je prag neka akcija morala preći da bi bila okvalifikovana kao napad?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Teroristički.

TUŽILAC RE – PITANJE: Koji je stepen težine napada morao biti pređen da bi ušao u vašu tabelu?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Aktivna upotreba vatrenog oružja, upotreba bombi, upotreba eksplozivnih sredstava, bez obzira da li je i do koje vrste posledice došlo, na strukturu koju sam ranije pomenuo, građane, pripadnike MUP-a i Vojske.

TUŽILAC RE – PITANJE: Dakle, da li to znači da mi iz ove tabele možemo isključiti sve aktivnosti poput pretećih pisama ili pretećih telefonskih poziva, napada, recimo, nasrtaja fizičkih, pesnicama na nekoga i te slične aktivnosti?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno da.

SUDIJA ORIE: Izvolite gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: Svedok je malopre rekao da je rekonstruisao brojke na osnovu statističkog pregleda u nekom časopisu. E sad, ja bih želeo da mi se objasni šta to tačno znači? Šta podrazumeva taj proces rekonstrukcije? Ono što je svedok rekao nalazi se na stranici 73 u 5. redu, a takođe i u izjavi svedoka.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, da li biste mogli da sa svedokom pojasnite ovo što je traženo?

TUŽILAC RE – PITANJE: Gospodine, moliću vas da objasnite šta je za vas postupak rekonstrukcije?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Rekonstrukcija znači naknadno objašnjenje ovih događaja i analiza ovih događaja. Znači, mi smo, napadi su se dešavali i napade je registrovala podvojeno, bez centralne, da nazovem evidencije, Policija, Vojska, koji su bili napadani i podatke su registrovali i mediji. Na osnovu te tri vrste podataka, koje su se pojavljivale, do kojih sam ja uspeo da dođem, a pre svega je bitan ovaj časopis, to je periodični časopis Ministarstva unutrašnjih poslova, ja sam napravio jedan pregled, prikaz tih napada koji su izvedeni u tom periodu. Pre svega, u svrsi da pokažemo gde je taj bio trenutak kada je eskalacija tih aktivnosti krenula visokim nivoom intenziteta. I, u suštini, nema velikih razlika, i kada bi se pravila i danas upoređivanje podataka koji su bili u medijima, kad kažem medijima, mislim na albanskom i na srpskom i podataka koje je radila Policija i Vojska. Znači, Vojska je više bila orijentisana na napade vojnih objekata i dešavanja na granici, Policija je više usmerena na napade na Policiju i

na građane, a mediji su izveštavali i o jednim i drugim. Tako da uporednom analizom se došlo do ovih podataka koji su relativno tačni.

TUŽILAC RE – PITANJE: Pomenuli ste tri izvora, Policiju, Vojsku i sredstva javnog informisanja. Pokušajmo sada da ih obradimo jedan po jedan. Što se Policije tiče, šta je za vas konkretno bio izvor informacija, nekakva evidencija krivičnih prijava, izveštaj Policije. Čime ste konkretno raspolagali?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, Ministarstvo unutrašnjih poslova je sastavljeno od Resora javne bezbednosti i Državne bezbednosti. Resor javne bezbednosti se bavio javnim redom i mirom i on je radio dnevni izveštaj događaja na Kosovu i Metohiji i mi smo svakodnevno, od strane Policije, dobijali taj pregled dnevnih događanja na teritoriji. Pored toga, u okviru Službe državne bezbednosti, naši radnici na terenu, znači operativci su izveštavali o događajima koji su se desili, uz pružanje konkretnih operativnih podataka o izvršiocima, mogućim izvršiocima takvih dejstava. To je za Policiju. Što se tiče Vojske, Vojska je registrovala, znači takve. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: Trenutak samo. Da li su postojali nekakvi statistički podaci o ovim terorističkim napadima unutar MUP-a?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno da. Analizom tih podataka se moglo do brojnih zaključaka bitnih doći.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li su ti statistički podaci obrađivani svakodnevno, jednom u mesec dana, jednom u godinu dana? Kako su oni obrađivani?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, bilo je više vrsta različitih metoda koje smo mi, statističkih metoda koje smo koristili. Znači, obrađivano je, na regionalnom nivou, znači, po mestu izvođenja tih dejstava, obrađivano je na području Kosova i Metohija i vremenski okvir kada se to dešavalo. Takođe, ta analiza statistička se koristila za dijagnostikovanje vrste oružja i municije koja je najčešće korišćena u tim napadima i taj statistički metod vrlo precizno nama ukazivao gde su ta žarišta, gde su te lokacija, gde su dejstva OVK najznačajnija i najbitnija.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li su ti statistički podaci bili redovno objavljivani?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ko ih je prikupljao?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Prikupljao ih je Resor javne bezbednosti MUP-a Srbije i one je pravio, znači, putem korišćenja statističkog metoda u vidu grafikona, radi lakšeg prikaza intenziteta razvoja tih napada to radio i rađeni su izveštaji u opisnom delu, gde je, znači, hronološki izveštavamo gde se šta, kada desilo i o posledicama onoga što se desilo na terenu. I to je objavljivano, znači, periodično, sigurno na tri meseca, sigurno na pola godina i sigurno na godišnjem izveštaju o radu.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li su to radili i Resor javne bezbednosti i Resor državne bezbednosti zajedno ili odvojeno, ili, kako je to izgledalo?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Radili smo odvojeno. Resor javne bezbednosti su više interesovali podaci o tome, a nas, mi smo baratali podacima javne bezbednosti, njihovim

izveštajima, njihovim analizama, koristili ih za opisni oblik objašnjenja o čemu se radi u tom događaju, ko stoji iza tog događaja. Ti podaci su dostupni u Ministarstvu unutrašnjih poslova, po mesecima, po godini i po svemu što se dešavalo. Oni su objavljeni i na konferencijama za štampu koje su držali predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova i brojne su analize tog tipa periodično rađene tokom 1998. i 1999. godine u pokušajima da se ukaže na dolazeću opasnost OVK.

TUŽILAC RE – PITANJE: Na osnovu čega pravite razlike između terorističkih napada i neterorističkih napada ako i jedni i drugi podrazumevaju nasilje i krajnje nasilje? Pri tome mislim, kako razlikujete ta dva dela u pravljenju ovih statističkih izveštaja?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Pa, vrlo jasno. Znači, poruka koja je slata putem terorističkih napada je bila politička. Cilj tih napada je bio jasan. Znači, unošenje straha i nesigurnosti u javnost. Treće, ono što je bitno za to je način i metod izvršenja tih terorističkih akata, a ključno u ovoj, u odvajanju ovoga je da su ti napadi izvođeni mučki, iz potaje, iz mraka, na prilazu kući, iz zasede, korišćenjem vatrenog oružja, bacanjem bombi, postavljanjem eksplozivnih naprava. Pored toga, ono što je karakteristično za terorističke napade u ovoj fazi je da nisu odvajani napadi i mete koje bi možda mogli da se podvedu pod „legitimne mete“ Policiju i Vojsku, nego su takvi napadi izvođeni i na obične civile, građane, u istim uslovima i na način kako sam kazao, mučki, potajno iz zasede. Bilo je. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: Ono što mene, zapravo zanima, na koji način ste vi, odnosno Policija ili Vojska, na koji način ste vi pravili razliku između tih terorističkih napada i drugih nasilnih akata, tipa ubistava i drugih nasilnih dela, kada ste sastavljali ove statističke izveštaje? Dakle, da li je postojala nekakva zasebna evidencija koja se bavila ovim drugim delima?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno da. Znači, nakon tih početnih napada iz 1994. i 1995. godine, svaki napad je pratilo saopštenje i preuzimanje odgovornosti od strane te Oslobođilačke vojske Kosovo. Znači, za svaku terorističku akciju, svaki teroristički napad, javno su preuzeli odgovornost da su ga počinili i podaci su potpuno proverljivi.

TUŽILAC RE – PITANJE: A zbog čega su ti podaci proverljivi? Da li je moguće napraviti neko poređenje između onoga što su objavljivali izvori OVK i informacija kojima je raspolagala Policija? Možete li sudijama objasniti zbog čega vi te informacije smatrate pouzdanim?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Ja te informacije smatram pouzdanim zato što su one potpuno usaglašene sa događajima koji su se dešavali na terenu. A izvori tih saznanja, znači, u dobrom delu su bili, ta saopštenja objavljivana u medijima na albanskom jeziku, putem, znači, saopštenja, saopštenja o preuzimanja odgovornosti za događaje, koji su se pre toga desili na terenu. Znači, ubistvo, napad, bacanje bombe, postavljanje eksplozivnih naprava. I to su objavljivali u svim sredstvima informisanja na albanskom jeziku, a normalno da je to preuzimano od strane drugih informativnih agencija, ali na albanskom jeziku je to apsolutno svaki napad praćen i nekoliko dana posle tog napada se Oslobođilačka vojska Kosova oglašavala sa preuzimanjem odgovornosti za napad. Činjenica je bila da je čovek ubijen. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: U redu.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, moram da vas prekinem na časak. Primetio sam da u podnesku Odbrane, u pogledu ovih kominikea, da se Odbrana ne protivi njihovom usvajanju, ali da to ne znači da Odbrana prihvata da su ti kominikei i njihov sadržaj autentični. Dakle, ako ima bilo kakvih konkretnih argumenata vezanih za autentičnost ovih dokumenata, Pretresno veće želi da ih čuje.

ADVOKAT EMMERSON: Da.

SUDIJA ORIE: Ja, naravno, ne želim da sada ni na koji način aludiram na to kakva će biti naša kasnija odluka, ali moram da vas podsetim da to treba da učinite. Ne tražim sada od vas da čujem nikakve argumente, samo hoću da vas obavestim da, ako imate ikakvih prigovora, konkretnih, na ta dokumenta, da ih onda možete uložiti, kada za to bude došao čas.

ADVOKAT GUY-SMITH: U redu. O čemu želite da argumentujemo ovo, o autentičnosti samih dokumenata ili o autentičnosti njihovih sadržaja?

SUDIJA ORIE: Pa, postoji razlika u podnesku gospodina Emmersona, između autentičnosti dokumenta i pitanja da li je do opisanih događaja uistinu došlo. Mislim da sam ja prihvatio, zapravo, termine koje ste vi koristili u svemu tome.

ADVOKAT GUY-SMITH: Da, ali ta su pitanja međusobno povezana. Dokument u kojem se pominje saopštenje za štampu. . .

SUDIJA ORIE: Da, ali, znate, pitanje nije da li je saopštenje bilo objavljeno u nekim novinama, ne radi se o tome. Jer, ako su novine primile nekakvo saopštenje i objavile ga, to je to, nego ono što nas zanima, je da li postoji nešto drugo, što bi po vama moglo dovesti u pitanje autentičnost tih saopštenja, a ne to da li su zaista objavljeni u štampi ili nisu.

ADVOKAT GUY-SMITH: Dobro. Jasno nam je.

SUDIJA ORIE: Nastavite.

TUŽILAC RE – PITANJE: Dakle, završili smo sada sa policijskim izvorima. Pređimo sada na Vojsku. Molim vas da nam ukratko kažete, kakvim ste izvorima raspolagali iz Vojske?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Znači, od strane Vojske, na području Kosova i Metohije, mi smo raspolagali informacijama i izveštajima o dešavanjima, pre svega, u graničnom delu prema Albaniji. Znači, o napadima, unošenju oružja, opreme i to su nam, i u pisanom i u vidu statističkih izveštaja redovno dostavljali. Pored toga, bilo je i određenog broja, ali vrlo malog, napada na pripadnike Vojske i njene objekte i na teritoriji Kosova i mi smo to, pre svega, koristili da povežemo sa našim saznanjima o ilegalnim kanalima ubacivanja terorista i opreme na područje Kosova i Metohije.

TUŽILAC RE – PITANJE: Na koji način je Vojska prikupljala te informacije, odnosno u kojem su vidu te informacije bile prezentovane? Da li to bili nekakvi izveštaji ili statistički podaci?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: U zavisnosti od trenutka i vremena kako se to odvijalo. Kako je ta eskalacija dejstava išla dalje, Vojske je vrlo često, preko svojih ovlašćenih predstavnika, oficijelnih, održavala konferencije za štampu i javno objavljivala dešavanja na granici. U tom smislu, kasnije su državni organi preuzimali određene i diplomatske i druge aktivnosti, u upoznavanju drugih institucija u inostranstvu o onome šta se dešava na granici.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li je Vojska prikupljala statističke podatke o onome što vi nazivate terorističkim napadima u tom periodu koji ste vi pomenuli 1992. do 1998. godine? Da ili ne?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Dobro. Jeste li vi imali uvid u njihove statističke podatke? Jeste li te podatke upotrebili pri sačinjavanju sopstvenog izveštaja koji pominjete u paragrafu 20?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Jesam, s time da ne mogu. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: Dobro, dobro. Naredno pitanje. Koji se deo Vojske bavio prikupljanjem statističkih podataka?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: To su radile teritorijalno brigade koje su pokrivale određenu zonu odgovornosti, a sva saznanja su se slivala u operativni štab korpusa i Službu vojne bezbednosti koja se time profesionalnije bavila.

TUŽILAC RE – PITANJE: Hoćete reći da je Služba vojne bezbednosti bila središte u koje su se slivale sve te informacije?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno da.

TUŽILAC RE – PITANJE: Dobro, dobro. I vi ste od njih dobili te informacije?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: O dešavanjima, pre svega, u graničnom delu, terorističkim napadima i incidentima i dešavanjima koja su dešavala na teritoriji Kosova vezana za Vojsku i njene objekte u kojima se ona nalazila.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li je odgovor bio potvrđan?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE – PITANJE: U redu. Treći izvor su sredstva javnog informisanja. Ali, kao prvo, recite nam, da li vi znate šta stoji u paragrafu 20. vaše izjave u vezi sa sredstvima javnog informisanja? Da li imate išta da dodate onome što već tu piše, u tom paragrafu, a što nam već niste rekli?

ADVOKAT EMMERSON: Pre nego što svedok počne da odgovara na pitanje, gospodine Re je sada pomenuo u više navrata izveštaje koje ste vi sačinili, a koji pominjete u paragrafu 20. Kada sam ja, malo pre, potegao pitanje rekonstrukcije, razlog tome je bila činjenica da se u paragrafu 20. pominje da je svedok rekonstruisao brojke na osnovu članaka koji je objavljen u MUP-u, u njegovom časopisu, a potom u paragrafu 62. kaže da je to učinjeno na osnovu statističkog pregleda koji je zasnovan na informacijama objavljenim u tom zvaničnom časopisu MUP-a. E sad, možda postoji neki zaseban izveštaj koji je sam svedok sačinio, ali ga mi nismo videli, niti se

on pominje u paragrafu 20. ili 62, kako to navodi gospodin Re. Dakle, tražim da se pojasni da li su statistički podaci koji se ovde pominju oni do kojih je došao svedok rekonstrukcijom ili su to oni koji su navedeni u članku u tom časopisu.

SUDIJA ORIE: Izvolite gospodine Re.

TUŽILAC RE – PITANJE: Možda sam ja napravio lapsus. Kada se govori o izveštaju, da li ste vi napravili nekakav izveštaj, da li se to odnosi na vaš izveštaj ili na rekonstrukciju brojki koju ste vi napravili, u koju god svrhu da je to bilo?

SVEDOK STIJOVIĆ – ODGOVOR: To se odnosi, znači, dok sam bio na mestu na kome sam se nalazio, znači, šef analitike, mi smo radili vrlo detaljno i vrlo uredno smo na ovaj način, korišćenjem tog statističkog metoda, pratili broj terorističkih napada. A ovde se radi o, znači, ovo konkretno pitanje, da sam ove brojke i ovo prikazao, znači, čisto preuzeo iz dokumenta, znači časopisa „Bezbednost“ koji izdaje Ministarstvo unutrašnjih poslova, kao najrelevantnije, jer je Resor javne bezbednosti, to je bilo mesto, centar, prikupljanja svih informacija, i Vojske, i Policije, i sa medija, i to smatrao za najtačnije i to koristim u. . .

SUDIJA ORIE: Dajte da pojednostavimo stvari. Jesu li podaci koji su ovde sadržani, prvenstveno preuzeti iz tih novina, iz tog časopisa, ili ste vi ceo posao te statističke analize podataka obavili sami, pa ste na kraju shvatili da se rezultat do kojeg ste vi došli gotovo u potpunosti poklapa sa onim što piše u tom časopisu? Dakle, suština je u sledećem. Koliko ste vi, zapravo, tu sami odradili posla, a koliko ste jednostavno prekopirali iz drugih izvora?

SVEDOK STIJOVIĆ: Vrlo malo. Bolje reći, prekopirao iz onoga što je već objavljeno i što je javno dostupno i što je sigurno preciznije nego da sam ja lično to pisao. Znači, na osnovu toga sam to napravio.

SUDIJA ORIE: Dobro. Dakle, posao rekonstrukcije i pukog kopiranja, to nije jedno te iste. Jeste li vi, kada ste preuzimali te informacije, da li ste ih uzimali zdravo za gotovo, znači kopirali ih takve kakve jesu ili ste pokušali da malo to produbite? Dakle, jeste li ih smatrali pouzdanim ili ih niste smatrali pouzdanim?

SVEDOK STIJOVIĆ: Ja sam upoređivao sa izveštajima koji su objavljivani u medijima, zatim Vojska je objavljivala, i tako, i došao do jednog zaključka da je to apsolutno brojka koja ne odudara u nešto bitnije značajnim detaljima ili ciframa i koja bi mogla da utiče na procenu razvoja događaja, na pravilnost i tačnost procene razvoja događaja.

SUDIJA ORIE: Dakle, da nije bilo bitnog odudaranja. Hoćete li reći da su podaci bili potpuno isti ili gotovo isti?

SUDIJA STIJOVIĆ: Poštovani Sude, gotovo isti, zato što u ovim napadima, veliki broj napada koji su se dešavali, na primer, u graničnom delu nije prikazivan. U jednom trenutku određene strukture su, u kvalifikaciji tih napada se drugačije postavljali prema njima. Znači, da tačnom upotrebom podataka o napadima ove brojke bi bile mnogo veće. Ali, za ono o čemu ste me pitali,

prekjuče me tužilac pitao, prethodno vezano za napade, ovde nema značajnijih odstupanja i ovo se može prihvatiti, po meni, kao, i ja sam to tako smatrao, kao relevantno za ovo.

SUDIJA ORIE: Biste li mogli malo sažetije da nam to objasnite? Recimo, ako bismo imali na raspolaganju sada te brojke, koje su bile objavljene u tom časopisu, ako bismo došli do tog članka, i ako bismo ih uporedili sa ovim što vi iznosite, da li bi onda te brojke bile potpuno iste ili gotovo iste?

SVEDOK STIJOVIĆ: Gotovo iste.

ADVOKAT EMMERSON: Možda ja nisam dobro razumeo. Ali, ako sam ja dobro shvatio, brojke koje su iznete ovde, u izjavi po Pravilu 92 ter, su zapravo brojke koje su u potpunosti preuzete iz tog časopisa.

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson, to je jasno. Vi ste, u svom podnesku, rekli da je on samo prekopirao to iz časopisa. Stoga, gospodine Re, trebalo bi da odmah pređemo na suštinu stvari. Dakle, da li se ovde radi o tome da je svedok obavio određenu intelektualni rad i da je našao potvrdu za rezultate do kojih je došao u jednom drugom izvoru, ili je samo preuzeo te brojke iz nekog izvora.

ADVOKAT HARVEY: Jedini razlog zbog kojeg sam ustao je taj, kada je svedok ušao u sudnicu, da je on doneo sa sobom jednu aktovku. Možda bismo mogli da ga pitamo, da slučajno taj časopis nije u akten tašni.

SUDIJA ORIE: Da. Govorili smo dosta o tim statističkim podacima i o tom časopisu, da ga slučajno nemate pri sebi?

SVEDOK STIJOVIĆ: Nisam poneo. Ja mislim da u hotelskoj sobi imam jedan drugi broj tog časopisa, gde isto slično možete videti, kako i na koji način su ti podaci objavljivani od strane Ministarstva unutrašnjih poslova.

SUDIJA ORIE: Da li biste bili voljni da donesete ove dokumente, ukoliko nastavimo vaše ispitivanje iduće nedelje?

SVEDOK STIJOVIĆ: Apsolutno da.

SUDIJA ORIE: Veliko vam hvala. Gledam na sat, gospodine Re. Mislim da ćemo morati da prekinemo sednicu. Ne samo za danas, već i za čitavu ovu nedelju. Gospodine Stijoviću, mi još uvek, kao što ste verovatno i primetili, nismo završili sa vašim ispitivanjem. Prekidano zasedanje do ponedeljka, 8. oktobra, u 14.15 časova u sudnici broj 2. Reč je, dakle, o drugoj sudnici, ne o ovoj. Međutim, pre nego što odete, želeo bih da vas uputim da ne treba ni sa kim da razgovarate o iskazu koji ste već dali ili koji tek treba da date. Moguće je da će postojati jedan mali izuzetak u odnosu na ovo uputstvo, ukoliko, a kažem ukoliko, jer ne znam da li će do toga zaista doći. Dakle, ukoliko dobijete pisanu poruku u kojoj bismo se raspitivali za to u kojoj meri je raspoloživ predlog i odluka u vezi sa operativnom akcijom „Krug“, onda, naravno, možete da stupite u kontakt sa licima koja bi to mogla da obezbede, ali samo u vezi sa tim možete da komunicirate.

Međutim, još nije sigurno da li ćemo vas za to zamoliti ili ne. Izvinjavamo se prevodiocima i tehničarima. Prekidamo zasedanje do 8. oktobra u 14.15 časova.

Sednica je završena u 19.04 h

Nastavlja se u ponedjeljak, 8. oktobra 2007. godine u 14.15 h.

Fond Za Humanitarno Pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje